वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

आ.व.२०७६/०७७

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

राष्ट्रिय प्राणी उद्यान

सूर्यविनायक, भक्तपुर

वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

आ.व.२०७६/०७७

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
राष्ट्रिय प्राणी उद्यान
सूर्यविनायक, भक्तपुर

संरक्षक/सल्लाहकार
लाल बहादुर भण्डारी, निर्देशक

लेखन तथा सम्पादन
ऋषिराम ढकाल, सहायक व्यवस्थापन अधिकृत

सम्पादन सहयोगी
मानवहादुर खड्का, सहायक व्यवस्थापन अधिकृत
चेत बहादुर ओली, रेञ्जर
दुर्गा चौधरी, रेञ्जर
विद्योत्तमा सूवेदी, रेञ्जर
ममता ओझा, खरिदार

वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन आ.व.२०७६/०७७

प्रकाशक	:	राष्ट्रिय प्राणी उद्यान, सूर्यविनायक, भक्तपुर
प्रकाशन प्रति	:	४००
प्रतिलिपि अधिकार	:	© २०७७, राष्ट्रिय प्राणी उद्यान
आवरण फोटो	:	राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको कार्यालय भवन
फोटो सौजन्य	:	राष्ट्रिय प्राणी उद्यान
सम्पर्क ठेगाना	:	राष्ट्रिय प्राणी उद्यान, सूर्यविनायक, भक्तपुर
फोन नं.	:	०१–५०९२९१०
ईमेल	:	nzg.bhaktapur2073@gmail.com
वेभसाईट	:	www.nationalzoologicalgarden.gov.np
मुद्रण	:	क्रिएटिभ लिङ्क प्रा.लि., बागबजार, काठमाण्डौं।

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
राष्ट्रिय प्राणी उद्यान
सूर्यविनायक, भक्तपुर

दुई शब्द

नेपाल जैविक विविधताको दृष्टिकोणले विश्वमा धनी देशको रुपमा परिचित रहेको छ। विगत चार दशक भन्दा लामो समयदेखि नै जैविक विविधता संरक्षणमा गरेका संस्थागत प्रयासहरुको कारण नेपालले जैविक विविधता संरक्षणमा अग्रणी भूमिका खेल्दै आएको छ। नेपालको करीब २३.३९ प्रतिशत भू-भाग ओगटेका २० वटा संरक्षित क्षेत्रहरुको संजालभित्र प्रतिनिधिमुलक पारिस्थतिकीय प्रणालीहरुको संरक्षण मार्फत महत्वपुर्ण वन्यजन्तुहरुको जीवनक्षम संख्या कायम राख्न सफल भएको छ। दिन प्रतिदिन बढ्दै गईरहेको बासस्थान विनास, चोरी शिकार, अवैध व्यापार,अतिक्रमण,जनचेतनाको कमी, प्राकृतिक स्रोत माथिको निर्भरता तथा बढ्दो जनसंख्याको माग अनुसार बढिरहेको चापका कारण दुर्लभ तथा महत्वपुर्ण वन्यजन्तुहरुको संरक्षण र ब्यवस्थापनमा चुनौतीहरु आइरहेको विदितै छ। माथि उल्लेखित कारणहरुले समग्र जैविक विविधता संरक्षणमा चुनौतीहरु थपिदै गईरहेको वर्तमान अवस्थामा संरक्षण र ब्यवस्थापनका अन्य विधि तथा उपायहरु समेत अवलम्बन गर्नुपर्ने देखिएको छ। जैविक विविधताको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्न नेपाल सरकारले स्व-स्थानीय मात्रै नभई पर-स्थानीय संरक्षणको नीति समेत लिएको छ। पर-स्थानीय संरक्षणलाई दिगो रुपमा विकास गर्न सकेमा मात्र संकटमा परेका वन्यजन्तु एवं वनस्पतिको संरक्षण गर्न संभव हुने भएकाले आम जनसमुदायलाई प्रकृतिको महत्व र आवश्यकताको बारेमा जनचेतना अभिबृद्धि गरि भावी पुस्ताको लागि उपहारको रुपमा हस्तान्तरण गर्न र प्रकृतिमा आधारित पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन गरि स्थानीयस्तरमा रोजगारीका अवसरहरु सृजना गर्न सकिन्छ। स्थानीयस्तरमा सिर्जना हुने रोजगारीको माध्यमबाट राष्ट्रको अर्थतन्त्रमा योगदान गर्न संभव हुन्छ। यसै लक्ष्यलाई संबोधन गर्ने सन्दर्भमा नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्ले मिति २०७१/१०/२९ मा भक्तपुर जिल्लाको तत्कालिन गुण्डु, सिपाडोल तथा कटुन्जे गा.वि.स.अन्तर्गतको वन क्षेत्रमा राष्ट्रिय प्राणी उद्यान स्थापना गर्ने निर्णयको आधारमा नेपाल राजपत्र खण्ड (६४) काठमाडौं, चैत्र १६ गते, २०७१ साल (संख्या ४४ मा सूचना प्रकाशन गरेर सरकारद्वारा व्यवस्थित वन र सातवटा सामुदायिक वनको क्षेत्रफललाई समेत समेटेर २४५.१६५ हेक्टर क्षेत्रमा केन्द्रीयस्तरको पहिलो राष्ट्रिय प्राणी उद्यान स्थापनाका लागि घोषणा गरेको हो।

आ.व.२०७६/०७७ मा यस कार्यालयबाट सम्पादन भएका कार्यहरू तथा संरक्षण क्षेत्रका अन्य मुख्य-मुख्य तथ्याङ्कहरूलाई समेटेर यो प्रतिवेदन प्रकाशन गरिएको छ। यस आर्थिक बर्षमा खास गरि कार्यालय संचालनका लागि भवन निर्माण कार्य पुरा गरि सो भवनमा कार्यालय संचालनका लागि आबश्यक फर्निचर खरिद तथा ब्यवस्थापन, कार्यालय संचालनका लागि आबश्यक औजार तथा उपकरणहरुको ब्यवस्थापन लगायतका कार्यहरु सम्पन्न गरि उक्त भवनबाट नै कार्यालय संचालन गरिएको छ। स्थानीयस्तरमा समुदायको क्षमता अभिवृद्धि तालिम तथा जनचेतना अभिवृद्धिका लागि विभिन्न किसिमका तालिम, गोष्ठी तथा सेमिनारहरु संचालन गरिएको थियो भने केहि कार्यक्रमहरु विश्वव्यापी रुपमा फैलिईरहेको कोरोनाका कारण स्थगन गर्नुपरेको थियो। विशेष गरि यस प्राणी उद्यानको गुरुयोजना तयार गरि उक्त गुरुयोजना अनुसार विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्य महामारीका रुपमा फैलिएको कोरोनाका कारण स्थगन भएको थियो।

यस कार्यालयका लागि तोकिएका कार्यहरु सम्पादन गर्न वन तथा वातावरण मन्त्रालय र राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागबाट भएको अनुगमन तथा प्राप्त निर्देशनको लागि विशेष हार्दिक आभार व्यक्त गर्दै जिल्ला स्थित प्रशासनिक कार्यालयहरु, सुरक्षा निकायहरु, सूर्यविनायक नगरपालिका तथा जिल्ला समन्वय समितिको यथेष्ठ सहयोग प्राप्त भएकोमा उक्त निकाय तथा संस्था प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। यस प्राणी उद्यानको उद्देश्य प्राप्तीका लागि सम्बन्धित सबै क्षेत्रबाट निरन्तर सहयोगको अपेक्षा गरेको छु। आगामी दिनमा यस प्राणी उद्यानको निर्माण कार्य सम्पन्न गरि तोकिएको लक्ष्य हासिल गर्नका लागि विगत वर्षहरुमा जस्तै सम्बद्ध सरोकारवाला निकायहरु, स्थानीय समुदायको समन्वय,सहकार्यको साथै जिल्लास्थित राजनैतिक नेतृत्वबाट उल्लेख्य सहयोग र सद्भाव प्राप्त हुने अपेक्षा राखेको छु। अन्तमा, यो वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्न महत्वपुर्ण भूमिका निभाउनु हुने यस कार्यालयका कर्मचारीहरुलाई धन्यवाद व्यक्त गर्दै यस प्रतिवेदनमा समावेश भएका विषयवस्तुहरुले यस उद्यानप्रति चासो राख्ने ब्यक्ति, संघसंस्था, संचारकर्मी, स्थानीय बासिन्दा र सोधकर्ताहरुका लागि उपयोगी हुने अपेक्षा सहित आदरणीय पाठकवर्गबाट रचनात्मक प्रतिक्रियाको समेत अपेक्षा राखेको छु।

लाल बहादुर भण्डारी
निर्देशक

विषय-सूची

विवरण	पृष्ठ संख्या
भाग १: राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको परिचय	**१**
१.१ पृष्ठभूमी	१
१.२ हावापानी	१
१.३ जैविक विविधता	२
१.४ वन्यजन्तु	२
१.५ वनस्पति	२
१.६ दर्शनीय एवं भ्रमणका स्थल	२
१.७ राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको परिकल्पना	३
१.८ राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको लक्ष्य	३
१.९ राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको उद्देश्य	३
१.१० राष्ट्रिय प्राणी उद्यानभित्र निषेधित गतिविधिहरु	३
भाग २: राष्ट्रिय प्राणी उद्यान सञ्चालनको कानूनी आधारशीला	**४**
२.१ राष्ट्रिय प्राणी उद्यान केन्द्र सञ्चालन निर्देशिका २०७२	४
२.२ चिडियाखाना, वन्यजन्तु उद्धार केन्द्र तथा वन्यजन्तु अस्पतालसम्बन्धी कानूनी व्यवस्था	८
भाग ३: आ.व.२०७६/०७७ सञ्चालित कार्यक्रमहरू	**१०**
३.१ पूँजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु	१०
३.२ चालु खर्च अन्तर्गका कार्यक्रमहरु	१४
३.३ विविध:	१७
३.४ राजश्व विवरण	१७
भाग ४: अनुसूचीहरु	**१८**
अनुसूची १ आ.ब.२०७६/०७७ को बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	१८
अनुसूची २ आ.व.२०७६/०७७ मा स्वीकृत अस्थायी दरवन्दी विवरण	२०
अनुसूची ३ आ.व.२०७६/०७७ मा कार्यरत कर्मचारी विवरण	२१
अनुसूची ४ आ.व. २०७६।०७७ मा राष्ट्रिय प्राणी उद्यानमा स्वागत तथा विदाई	२२
अनुसूची ५ राष्ट्रिय प्राणी उद्यान सूर्यविनायक भक्तपुरमा प्रतिवेदित वन्यजन्तुको सूची	२७
अनुसूची ६ राष्ट्रिय प्राणी उद्यान सूर्यविनायक भक्तपुरमा प्रतिवेदित मुख्य रुख प्रजातिहरु	२७
अनुसूची ७ राष्ट्रिय प्राणी उद्यान सूर्यविनायक भक्तपुरमा प्रतिवेदित वनस्पतीहरु	३०
अनुसूची ८ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ अनुसारका संरक्षित वन्यजन्तुहरु	५९
अनुसूची ९ वन नियमावली, २०५० अनुसार प्रतिवन्धित वनस्पतीहरु	६०
अनुसूची १० नेपालका मिनि जु अनुगमन प्रतिवेदन २०७६ अनुसार मिनि जुको संक्षिप्त विवरण	६१
अनुसूची ११ राष्ट्रिय प्राणी उद्यान सूर्यविनायकको राजपत्र	६३

भाग १: राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको परिचय

१.१ पृष्ठभूमी

राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको समष्टिगत विवरण	
स्थापना	२०७१/१०/२९
राजपत्रमा प्रकाशित	२०७१/१२/१६
क्षेत्रफल	२४५.१६५ हेक्टर
फैलावट	सर्यविनायक नगरपालिका वडा नं. ६, ७ र ८, भक्तपुर
वनको किसिम	चिलाउने–कटुस
परिस्थितिकिय प्रणाली	*Hygrophytic Schima wallichii-Castanopsis tribuloides / Hygrophytic Schima wallichii*
स्तनधारी	१४ प्रजाति
चरा प्रजाति	९८ प्रजाति
मुख्य वन्यजन्तु	चितुवा, रतुवा मृग, चरीबाघ, सालक
वनस्पति प्रजाति	६७८
रुख प्रजाति	१२४
बुट्यान प्रजाति	१०२
जडिबुटी	४२४
लहरा प्रजाति	२८

नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्बाट मिति २०७१/१०/२९ मा भक्तपुर जिल्लाको तत्कालीन गुण्डु, सीपाडोल तथा कटुन्जे गा.वि.स. (हाल सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नं. ६, ७ र ८) अन्तर्गत रहेको सामुदायिक वनहरुमध्ये सूर्यविनायक सामुदायिक वन (४६.२५५ हेक्टर), सेतीदेवी सामुदायिक वन (४४.५०४ हेक्टर), मन्थली सामुदायिक वन (६४.८७४ हेक्टर), गौरादेवी सामुदायिक वन (९.३१६ हेक्टर), बालकुमारी सामुदायिक वन (१४.६७७ हेक्टर), लिखानारायण सामुदायिक वन (४०.०१४ हेक्टर), संजिवनी सामुदायिक वन (१५.०२१ हेक्टर), तथा सरकारद्वारा व्यवस्थित वन क्षेत्रको (१०.५०४ हेक्टर) समेत गरी २४५.१६५ हेक्टर वन क्षेत्रमा राष्ट्रिय प्राणी उद्यान स्थापना गर्ने निर्णय भयो। सर्वसाधारणको जानकारीको लागि नेपाल सरकारद्वारा प्रकाशित खण्ड (६४) काठमाडौं, चैत्र १६ गते, २०७१ साल (संख्या ४४) को नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन भयो। सो वन क्षेत्रलाई औपचारिक रुपमा राष्ट्रिय प्राणी उद्यान स्थापना कार्य सुचारु गर्ने उद्देश्यले मिति २०७३ आषाढ ९ गते बिहीवारका दिन सूर्यविनायक सव–डिभिजन वन कार्यालय (तत्कालीन ईलाका वन कार्यालय) भक्तपुरको प्राङ्गणमा वन तथा भू–संरक्षण मन्त्री अग्निप्रसाद सापकोटाज्यूको सभापतित्व भएको शिलान्यास समारोहमा सम्माननीय प्रधानमन्त्री के.पी.शर्मा ओलीज्यूबाट शिलान्यास कार्य सु–सम्पन्न भएको थियो। भक्तपुर जिल्लाको सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नं. ६, ७, र ८ को २७' ३८" ००" देखि २७' ३९" ४६" उत्तरी अक्षांश र ८५° २४' ५७" देखि ८५° २५' ५६" पूर्वी देशान्तरमा अवस्थित यस राष्ट्रिय प्राणी उद्यान समुद्रि सतहबाट १३७० मिटर देखि १५४० मिटरको उचाईमा रहेको छ। यहाँ मुख्यतया कटुस चिलाउनेको मिश्रित वन रहेको छ। बार्षिक औषत बर्षा १५५७ मिलिलिटर र औषत तपक्रम १७.६ डिग्री सेल्सियस रहेको यस क्षेत्रमा तराई र हिमाली मौसममा हुने वनस्पति तथा वन्यजन्तु समेत पाइने हुनाले यहाँको जैविक विविधता अनुपम रहेको छ। यस उद्यान नेपालको राजधानी काठमाडौंबाट करिब १४ कि.मि. दक्षिण पूर्व तथा सूर्यविनायक मन्दिरबाट १ कि.मि. को दुरीमा काठमाडौं उपत्यका भित्र रहेकोले पर्यटकीय सम्भावना प्रचुर रहेको छ।

१.२ हावापानी

राष्ट्रिय प्राणी उद्यानले उपोष्ण (Tropical) प्रकारको हावापानीको प्रतिनिधित्व गरेको छ। यहाँको अधिकतम तापक्रम २७.५ डिग्री सेल्सियस तथा न्यूनतम तापक्रम ३.२ डिग्री सेल्सियस गरी औषत तापक्रम १७.६ डिग्री सेल्सियस रहेको छ। यस क्षेत्रको तापक्रम मंसिरदेखि माघसम्म कम हुने हुनाले जाडो हुन्छ भने जेष्ठदेखि श्रावणसम्म उच्च तापक्रम रहन्छ। यस क्षेत्रमा हुने वर्षा मुख्य गरी मोहडा समुद्री सतहदेखिको उचाईमा निर्भर रहन्छ। यस क्षेत्रमा औषत १५५७ मिलिलिटर प्रति बर्षका हिसावले पानी पर्दछ।

राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको नक्सा

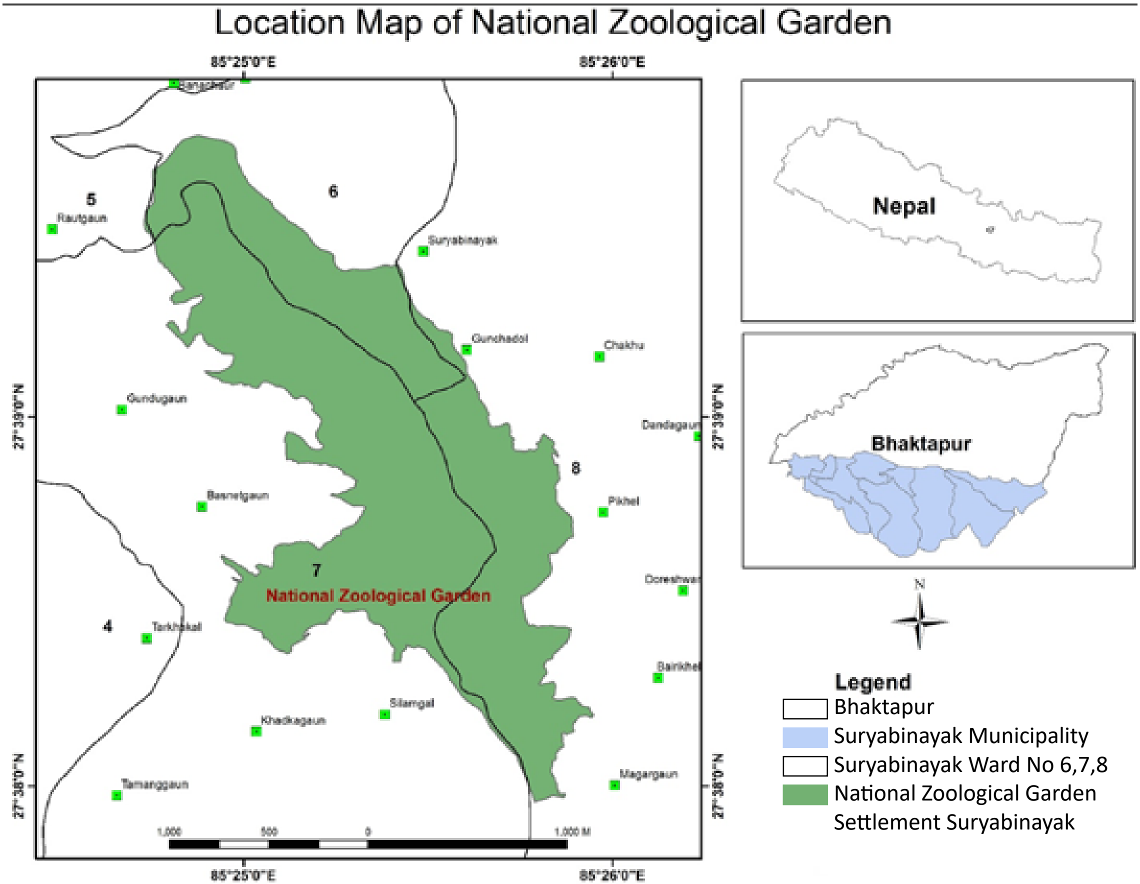

१.३ जैविक विविधता

यस प्राणी उद्यानको सुक्ष्म (Micro-Climate) जलवायुको कारणले बिशेषत Hygroscopic Schima wallichii-Castanopsis tribuloides / Hygroscopic Schima wallichii गरी दुईवटा पारिस्थितिकीय प्रणालीहरु समेटेको छ। साथै वृक्षारोपण गरेको सल्लाको वन पनि छ।

१.४ वन्यजन्तु

पछिल्लो अध्ययन अनुसार राष्ट्रिय प्राणी उद्यान क्षेत्रमा पाइने चरा ९५ प्रजातिका छन् भने स्तनधारी वन्यजन्तु १५ प्रजातिका छन् जसमध्ये चितुवा, रतुवा मृग, चरीबाघ, सालक, बँदेल, दुम्सी, बाँदर, खरायो, न्याउरीमुसा, निरबिरालो तथा बाँदर यस क्षेत्रका मुख्य स्तनधारी वन्यजन्तु हुन्।

१.५ वनस्पति

सूर्यविनायक वन क्षेत्रमा वानस्पतिक प्रजातिको अनुपम विविधता छ। पछिल्लो अध्ययनअनुसार यस क्षेत्रमा ६७८ प्रजातिका वनस्पतिको अभिलेख रहेको छ। जसमध्ये रुख १२४ प्रजाति, बुट्यान १०२ प्रजाति, जडिबुटी ४२४ प्रजाति

र लहरा २८ प्रजाति रहेका छन्।

१.६ दर्शनीय एवं भ्रमण स्थल

राष्ट्रिय प्राणी उद्यान क्षेत्रको जैविक विविधता अवलोकन आफैंमा आकर्षक छ। सूर्यविनायक गणेश मन्दिर, पाइलटबाबा आश्रम, डोलेश्वर मन्दिर, रानीकोट दरवार, पाथिभरा मन्दिर, लिखानारमयण मन्दिर, घ्याम्पे डाँडा लगायत यहाँका मुख्य पर्यटकीय गन्तव्यका आकर्षण हुन्। उक्त मठ मन्दिर तथा धार्मिक क्षेत्रहरुमा श्रद्धालु भक्तजनहरुको राम्रो उपस्थिति रहेको पाईन्छ।

१.७ राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको परिकल्पना

भक्तपुर जिल्लाको सूर्यविनायक क्षेत्रमा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको राष्ट्रिय प्राणी उद्यान स्थापना भै पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन गरी स्थानीय तथा राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा टेवा पुर्याउने।

१.८ राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको लक्ष्य

प्राणी उद्यानको स्थापनाबाट दुर्लभ तथा अन्य वन्यजन्तुको पर–स्थानीय संरक्षण तथा व्यवस्थापन मार्फत पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन गरी स्थानीय तथा राष्ट्रिय आम्दानीमा टेवा पुऱ्याउने।

१.९ राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको उद्देश्य

- दुर्लभ एवं संकटापन्न प्रजातिको कृत्रिम वासस्थान व्यवस्थापन गरी संख्या बढाउने।
- वन्यजन्तुको स्वाभाव एवं आनीबानीबारे अध्ययन।
- वन्यजन्तुको उद्दार एवं उपचार।
- जैविक विविधता संरक्षणको लागि संरक्षण शिक्षा प्रदर्शनी गर्ने।
- मानव समुदायलाई मनोरञ्जन आमोद–प्रमोद प्रदान गर्ने।
- पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन मार्फत राष्ट्रिय आयमा वृद्धि गर्ने।

१.१० राष्ट्रिय प्राणी उद्यानभित्र निषेधित गतिविधिहरु

सम्बन्धित निकायको सहमति बेगर राष्ट्रिय प्राणी उद्यान भित्र देहायका कार्य गर्न गराउन पाइने छैन:

- परम्परागत रुपमा स्थानीय समुदायले प्रयोग गर्दै आएको बाटो बाहेक अन्य बाटो प्रयोग गर्न
- वन क्षेत्रमा कुनै प्रकारले आवाद गर्न वा अतिक्रमण गर्न।
- वनमा आगो लगाउन वा आगलागी हुन जाने कुनै किसिमको कार्य गर्न।
- अनुमति भएकोमा बाहेक अन्य किसिमले चलचित्र छाँयाङ्कन गर्न।
- वन क्षेत्रको रुख वा विरुवा काट्न, हाँगाबिंगा छिमल्न वा कुनै पनि प्रकारले नोक्सानी गर्न
- वन क्षेत्रबाट ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा वा माटो झिक्न।
- वन सिमाना र सूचना बोर्डहरु उखेल्ने, सार्ने, फेर्ने मेट्ने वा बिगार्ने काम गर्न।
- वन्यजन्तुलाई हानी हुने किसिमको कार्य गर्न वा शिकार खेल्न
- फोहोरमैला गर्न वा कुनै किसिमको फोहोर फाल्न।

भाग २ः राष्ट्रिय प्राणी उद्यान सञ्चालनको कानूनी आधारशीला

२.१ राष्ट्रिय प्राणी उद्यान केन्द्र सञ्चालन निर्देशिका, २०७२

नेपाल सरकार (माननीय मन्त्रिस्तर) बाट स्वीकृत मिति २०७२।४।२०

भक्तपुर जिल्लाको २४५.१६५ हेक्टर वन क्षेत्रमा राष्ट्रिय प्राणी उद्यान स्थापना गर्ने, उक्त राष्ट्रिय प्राणी उद्यान स्थापनार्थ सम्पूर्ण व्यवस्था मिलाउन वन तथा भू–संरक्षण मन्त्रालयलाई निर्देशन दिने, राष्ट्रिय प्राणी उद्यान स्थापनाको लागि आवश्यक रकमको व्यवस्था अर्थ मन्त्रालयले गर्ने, नेपालको अन्य स्थानमा पनि यस प्रकारका राष्ट्रिय प्राणी उद्यानहरुको आवश्यकता र सम्भाव्यताको आधारमा स्थापना गर्ने कार्य अगाडि बढाउन वन तथा भू–संरक्षण मन्त्रालयलाई निर्देशन दिने भनी नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्बाट मिति २०७१/१०/२९ मा भएको निर्णय कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा उक्त केन्द्र सञ्चालनको लागि निर्देशिका बनाई कार्यान्वयन गर्नुपर्ने आवश्यकता भएको हुँदा नेपाल सरकार (मा. मन्त्रीस्तर) को मिति २०७२/४/२० को निर्णयानुसार यो निर्देशिका बनाई लागू गरिएको छ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः (१) यस निर्देशिकाको नाम “राष्ट्रिय प्राणी उद्यान केन्द्र सञ्चालन निर्देशिका, २०७२” रहेको छ।

(२) यो निर्देशिका तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. परिभाषा :

विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा,

क) “अध्यक्ष” भन्नाले निर्देशन समितिको अध्यक्ष सम्झनु पर्छ।

ख) “राष्ट्रिय प्राणी उद्यान” भन्नाले संरक्षण शिक्षा, मनोरञ्जन, प्रजनन्, वंशाणु श्रोतको संरक्षण, अध्ययन तथा अनुसन्धान गर्ने उद्देश्यले जीवजन्तुहरु परस्थानमा प्रदर्शनीमा राखी व्यवस्थापन गरिएको स्थान वा अन्तरराष्ट्रिय प्रचलन अनुसार स्थापना गरीने प्राणी उद्यान (नेशनल जुलोजिकल गार्डेन) लाई सम्झनु पर्छ।

ग) “मन्त्रालय” भन्नाले वन तथा भू–संरक्षण मन्त्रालय सम्झनु पर्छ।

घ) “विभाग” भन्नाले राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग सम्झनु पर्छ।

ङ) “सदस्य” भन्नाले निर्देशन समितिको सदस्य सम्झनु पर्छ र सो शब्दले निर्देशन समितिको अध्यक्ष समेतलाई जनाउँछ।

च) “सदस्य सचिव” भन्नाले निर्देशन समितिको सदस्य सचिव सम्झनु पर्छ।

छ) “केन्द्र” भन्नाले दफा ३ बमोजिम तोकिएको राष्ट्रिय प्राणी उद्यान केन्द्र सम्झनु पर्छ।

ज) “निर्देशन समिति” भन्नाले दफा ४ बमोजिमको राष्ट्रिय प्राणी उद्यान केन्द्र सञ्चालन निर्देशन समिति सम्झनु पर्छ।

३. राष्ट्रिय प्राणी उद्यान केन्द्र :

(१) मन्त्रिपरिषद्को मिति २०७१।१०।२९ को निर्णयानुसार राष्ट्रिय प्राणी उद्यान स्थापना तथा सञ्चालन गर्नको लागि सचिवालयको रुपमा काम गर्न राष्ट्रिय प्राणी उद्यान केन्द्र तोकिने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको केन्द्र रहने स्थानको निर्धारण निर्देशन समितिको निर्णय बमोजिम हुनेछ।

४. निर्देशन समिति: राष्ट्रिय प्राणी उद्यान स्थापना एवं सञ्चालन गर्नको लागि नीति निर्माण, योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, नियमन, समन्वय तथा अनुगमन गर्ने उद्देश्यले देहाय बमोजिमको "राष्ट्रिय प्राणी उद्यान केन्द्र सञ्चालन निर्देशन समिति" रहनेछ :–

१.	सचिव, वन तथा भू–संरक्षण मन्त्रालय,	– अध्यक्ष
२.	महानिर्देशक, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	– सदस्य
३.	सहसचिव, अर्थ मन्त्रालय	– सदस्य
४.	महानिर्देशक, वन विभाग	– सदस्य
५.	महानिर्देशक, वनस्पति विभाग	– सदस्य
६.	महानिर्देशक, पशु सेवा विभाग	– सदस्य
७.	निर्देशक, राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष	– सदस्य
८.	भक्तपुर जिल्ला सूर्यविनायक नगरपालिका प्रमुख	– सदस्य
९.	मन्त्रालयले तोकेको नेपाल वन सेवाको राजपत्रांङ्कित प्रथम श्रेणीको अधिकृत	– सदस्य–सचिव

५. निर्देशन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार :

यस निर्देशिकामा अन्यत्र लेखिएका काम, कर्तब्य र अधिकारको अतिरिक्त निर्देशन समितिको काम, कर्तय र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :–

(क) राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको सञ्चालन र व्यवस्थापनका लागि आवश्यक नीति, रणनीति, गुरुयोजना तथा व्यवस्थापन योजना बनाउने र कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,

(ख) देशका विभिन्न स्थानमा प्राणी उद्यान स्थापना गर्नुपर्ने देखिएमा आवश्यकताको पहिचान गरी निर्णयको लागि मन्त्रालयमा सीफारिस गर्ने, र सोको अनुगमन तथा नियमन गर्ने गराउने।

(ग) राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको सञ्चालन एवं व्यवस्थापन गर्न आवश्यक पर्ने प्राविधिक जनशक्ति तथा प्रविधिको विकास र वित्तीय स्रोत जुटाउन पहल गर्ने,

(घ) प्राणी उद्यानको व्यवस्थापन तथा समन्वय गर्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा सम्पर्क निकायको रुपमा काम गर्ने,

(ङ) समस्याग्रस्त, घाइते, अपाङ्ग एवं टुहुरा वन्यजन्तुको उद्धार, उपचार, र पुनर्स्थापना गर्न गराउन आवश्यक पर्ने जनशक्ति तथा स्रोतसाधन उपलब्ध गराउने,

(च) संकटापन्न सूचीमा रहेका वन्यजन्तुको परस्थानीय रुपमा पालन, प्रजनन् र पुनर्स्थापना गर्ने कार्यका लागि सम्बद्ध निकायसंग समन्वय तथा पहल गर्ने,

(छ) प्राणी उद्यानको मापदण्ड तयार गरी नेपाल सरकारको स्वीकृतिको लागि सीफारिस गर्ने,

(ज) प्राणी उद्यानको प्रवेश दस्तूर तोक्ने निर्णयका लागि नेपाल सरकारमा सीफारिस गर्ने,

(झ) प्राणी उद्यान तथा वन्यजन्तु संरक्षणसंग सम्बन्धित संस्था वा निकायको मापदण्ड निर्धारणका लागि मन्त्रालयमा सीफारिससाथ पेश गर्ने तथा सम्बन्धित संस्था वा निकायलाई निर्देशन दिने,

(ञ) नेपाल सरकारले तोकेका अन्य कार्य गर्ने गराउने।

६. निर्देशन समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि : (१) निर्देशन समितिको बैठक प्रत्येक चार महिनामा एक पटक बस्नेछ।

तर आवश्यकता भएमा निर्देशन समितिको बैठक सोभन्दा बढी पटक पनि बस्न सक्नेछ।

(२) अध्यक्षको निर्देशनमा सदस्य–सचिवले समितिको बैठक बोलाउने छ।
(३) निर्देशन समितिमा तत्काल कायम रहेका कूल सदस्य संख्याको पचास प्रतिशतभन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा निर्देशन समितिको बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ।
(४) निर्देशन समितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मतसमेत दिनेछ।
(५) निर्देशन समितिको बैठकको निर्णय अध्यक्षद्वारा प्रमाणित गरीनेछ।
(६) निर्देशन समितिको बैठकमा सम्बन्धित पदाधिकारी तथा विशेषज्ञलाई आमन्त्रित सदस्यको रुपमा आमन्त्रण गर्न सकिनेछ।
(७) निर्देशन समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि निर्देशन समिति आफैंले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

७. सदस्य सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकारः (१) यस निर्देशिकामा अन्यत्र लेखिएका काम, कर्तब्य र अधिकारका अतिरिक्त सदस्य–सचिवको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ।
(क) सचिवालयको प्रशासकीय प्रमुखको रुपमा काम गर्ने,
(ख) सचिवालयको प्रशासकीय काम कारवाहीलाई व्यवस्थित गर्ने, गराउने,
(ग) वार्षिक वजेट कार्यक्रम तथा योजना तयार गरी स्वीकृतिका लागि निर्देशन समिति समक्ष पेश गर्ने,
(घ) निर्देशन समितिबाट स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम तथा योजना कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
(ङ) वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी निर्देशन समिति समक्ष पेश गर्ने,
(च) राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको काम कारवाही सम्बन्धमा अन्य निकायसंग समन्वय गर्ने,
(छ) निर्देशन समितिबाट अधिकार प्रत्यायोजन भए बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने,
(ज) निर्देशन समितिबाट भएका निर्णय कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
(झ) निर्देशन समितिले तोकिदिए बमोजिमका अन्य काम गर्ने गराउने।

८. निर्देशन समितिले निर्धारण गरेको नीति, रणनीति तथा निर्देशन पालना गर्नुपर्नेः
निर्देशन समितिले निर्धारण गरेको नीति, रणनीति तथा निर्देशन पालना गर्नु सम्बद्ध सबै निकायको कर्तव्य हुनेछ।

९. सचिवालयः
१. निर्देशन समितिको निर्णय बमोजिमको दैनिक प्रशासनिक काम कारबाहीको लागि राष्ट्रिय प्राणी उद्यान केन्द्रले सचिवालयको काम गर्नेछ।
२. सचिवालयको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :–
(क) निर्देशन समितिले सम्पादन गर्ने काम कारवाहीमा निर्देशन समितिलाई सहयोग पुऱ्याउने,
(ख) बैठकको लागि प्रस्ताव तयार गर्ने,
(ग) निर्देशन समितिको निर्णय कार्यान्वयन गर्ने,
(घ) निर्देशन समितिबाट तोकिए बमोजिमका अन्य काम गर्ने।

१०. केन्द्रको लागि कर्मचारी खटाउन सक्नेः
राष्ट्रिय प्राणी उद्यान केन्द्रको नियमित काम कारवाही सञ्चालन गर्नको लागि मन्त्रालयले नेपाल सरकारका कर्मचारीलाई जिम्मेवारी तोक्न वा काजमा खटाउन सक्नेछ।

११. केन्द्रको वार्षिक बजेट व्यवस्थाः

१. राष्ट्रिय प्राणी उद्यान केन्द्रको लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था नेपाल सरकारको नियमित बजेटबाट व्यवस्थापन हुनेछ।

२. उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि केन्द्रको कार्य सञ्चालनको लागि आवश्यक रकम देहाय बमोजिमका स्रोतबाट समेत व्यवस्थापन गर्न सकिनेछ :–

(क) नेपाल सरकारबाट प्राप्त रकम,

(ख) स्वदेशी व्यक्ति, संघ संस्था वा निकायबाट प्राप्त रकम,

(ग) विदेशी सरकार, संघ सस्था वा व्यक्तिबाट प्राप्त रकम,

(घ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम।

३. उपदफा (२) को खण्ड (ग) बमोजिम विदेशी सरकार, संघ सस्था वा व्यक्तिबाट रकम प्राप्त गर्नु अघि अर्थ मन्त्रालयको स्वीकृति लिनु पर्नेछ।

४. उपदफा (१) बमोजिमको राष्ट्रिय प्राणी उद्यान केन्द्रको नाममा रहने रकम निर्देशन समितिले तोकेको बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिम वित्तीय कारोबार गर्न स्थापना भएको “क” वर्गको इजाजत प्राप्त कुनै बैंकमा खाता खोली जम्मा गरीनेछ।

५. केन्द्रको खाताको सञ्चालन सदस्य–सचिव वा निजले तोकेको अधिकृत र लेखा प्रमुखको संयूक्त दस्तखतबाट हुनेछ।

१२. लेखा र लेखा परीक्षणः (१) केन्द्रको आयव्ययको लेखा नेपाल सरकारले अपनाएको ढाँचा बमोजिम राखिने छ।

(२) केन्द्रको लेखा परीक्षण महालेखा परीक्षकबाट हुनेछ।

१३. निर्देशन दिन सक्ने :

मन्त्रालयले यस निर्देशिकाको कार्यान्वयन गर्न निर्देशन समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ। त्यसरी दिइएको निर्देशन पालना गर्नु निर्देशन समितिको कर्तव्य हुनेछ।

१४. प्रतिवेदन पेश गर्नेः (१) निर्देश्न समितिले वर्ष भरिमा आफूले सम्पादन गरेका मुख्य मुख्य काम कारवाहीहरु, कार्यान्वयन गरेको योजना तथा कार्यक्रम र सो अनुसार सम्बन्धित सरोकारवाला निकायहरुबाट भएका काम तथा हासिल गरेका उपलब्धी समेत समावेश भएको वार्षिक प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले ३ महिनाभित्र मन्त्रालय समक्ष पेश र्नुपर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको प्रतिवेदन निर्देशन समितिको निर्णय अनुसार केन्द्रले सार्वजनिक गर्नेछ।

२.२ चिडियाखाना, वन्यजन्तु उद्धार केन्द्र तथा वन्यजन्तु अस्पताल सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा १५ बमोजिमः

१५. नमूना संकलन गर्न इजाजतपत्र लिनु पर्नेः (१) इजाजतपत्र प्राप्त नगरी कुनै पनि व्यक्तिले राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष वा अन्य वन्यजन्तु वासस्थानबाटै वैज्ञानिक अनुसन्धानको लागि नमूना संकलन गर्न पाउने छैन।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको इजाजतपत्र लिन चाहने व्यक्तिले तोकिएको अधिकारी समक्ष तोकिएको ढाँचाको दर खास्त दिनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको दरखास्त पर्न आएमा तोकिएको अधिकारीले तोकिए बमोजिमको दस्तुर अनुसूची–१ मा उल्लेखित वन्यजन्तु बाहेक जुनसुकै वन्यजन्तुको शिकार गर्न वा कुनै कीट, कीटाणु, माछा वा कुनै प्राकृतिक उपज जम्मा गर्न तोकिएको शर्तहरु पालन गर्ने गरी इजाजतपत्र दिन सक्नेछ।

१५क. वन्यजन्तुको अध्ययन अनुसन्धान, प्रजनन तथा पालन गर्न सक्नेः (१) वन्यजन्तुको संरक्षण, प्रवर्द्धन र दिगो उपयोगमा सघाउ पुऱ्याउने उद्देश्यले वन्यजन्तुको अध्ययन, अनुसन्धान वा व्यवसायिक रुपमा प्रजनन तथा पालन गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले तोकिए बमोजिम अनुमति लिनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम वन्यजन्तुको प्रजनन तथा पालनको लागि आवश्यक पर्ने बीउ प्राणी (सिड एनिमल) तोकिए बमोजिम उपलब्ध गराउन सकिनेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम अनुमति प्राप्त गरी व्यावसायिक रुपमा उत्पादन गरिएको वन्यजन्तु वा तिनका अङ्ग वा अङ्गबाट तयार गरिएको वस्तु तोकिए बमोजिम उपयोग, बिक्री, वितरण वा निकासी गर्न सकिनेछ।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि तोकिए बमोजिमका वन्यजन्तुलाई तोकिए बमोजिमको अवस्थामा नेपालभित्र एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा ओसारपसार गर्न वा कुनै मुलुकमा निकासी गर्न वा कुनै मुलुकबाट पैठारी गर्न पाइने छैन।

१५ख. अनुसन्धान वा शैक्षिक प्रदर्शनीको लागि वन्यजन्तु प्रदान गर्न सकिनेः (१) वन्यजन्तुको वैज्ञानिक अध्ययन, अनुसन्धान वा शैक्षिक प्रदर्शन गर्ने ख्यातिप्राप्त स्वदेशी वा विदेशी संघ, संस्थाले अध्ययन, अनुसन्धान वा शैक्षिक प्रदर्शनीको प्रयोजनको लागि कुनै वन्यजन्तु माग गरी नेपालको राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र वा मध्यवर्ती क्षेत्र तथा वन्यजन्तुको संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकासको लागि सहयोग पुऱ्याउने लिखित प्रतिबद्धता सहित निवेदन पेश गरेमा नेपाल सरकारले त्यस्तो कार्यको लागि उक्त संस्थालाई वन्यजन्तु प्रदान गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अध्ययन वा अनुसन्धानको लागि कुनै वन्यजन्तु प्रदान गर्दा त्यस्तो अध्ययन वा अनुसन्धानबाट प्राप्त हुने नतिजा नेपालको लागि समेत उपयोगी हुने ठानेमा नेपाल सरकारले त्यस्तो नतिजा नेपाललाई समेत उपलब्ध गराउने शर्त सहित त्यस्तो वन्यजन्तु प्रदान गर्न सक्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम वन्यजन्तु प्रदान गर्दा लाग्ने दस्तुर, पालना गर्नुपर्ने शर्त तथा अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

१५ग. चिडियाखाना, वन्यजन्तु उद्धार केन्द्र तथा वन्यजन्तु अस्पताल स्थापना गर्न सकिनेः (१) कुनै संस्था, निकाय वा स्थानीय तहले संरक्षण शिक्षा, मनोरञ्जन, प्रजनन, वंशाणु श्रोत संरक्षण तथा अध्ययन, अनुसन्धान गर्ने प्रयोजनका लागि तोकिए बमोजिम इजाजतपत्र प्राप्त गरी चिडियाखाना सञ्चालन गर्न सक्नेछ।

(२) कुनै पनि व्यक्ति, संस्था वा स्थानीय तहले टुहुरा, असहाय, समस्याग्रस्त र उद्धार गरिएको वन्यजन्तुहरुको संरक्षण र व्यवस्थापनको लागि वन्यजन्तु उद्धार केन्द्र र वन्यजन्तु अस्पताल स्थापना गर्न सक्नेछ।
(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम चिडियाखाना, वन्यजन्तु उद्धार केन्द्र तथा वन्यजन्तु अस्पताल स्थापना र सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

१५घ. जैविक मार्गको संरक्षण र सम्बर्द्धन: (१) नेपाल सरकारले आवश्यक देखेमा राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र वा मध्यवर्ती क्षेत्र भन्दा बाहिरको कुनै क्षेत्रलाई जैविक मार्ग घोषणा गरी सम्बन्धित उपभोक्ता समितिसँग परामर्श गरी सोको संरक्षण र सम्बर्द्धनको व्यवस्था गर्न सक्नेछ।
(२) जैविक मार्गको संरक्षण र सम्बर्द्धन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

१५ ङ.विदेशी मुलुकलाई वन्यजन्तु उपलब्ध गराउन सकिने: (१) कुनै पनि विदेशी मुलुकको सरकारले तोकिएको शर्तको अधीनमा रही नेपालमा रहेको वन्यजन्तु माग गरेमा र नेपाल सरकारले संरक्षण र व्यवस्थापनका दृष्टिकोणले उपयुक्त ठानेमा तोकिए बमोजिमको प्रक्रिया पुरा गरी त्यस्ता वन्यजन्तु उपलब्ध गराउन सक्नेछ।
(२) उपदफा (१) बमोजिम वन्यजन्तु उपलब्ध गराएको वार्षिक विवरण **वन तथा वातावरण** मन्त्रालयले प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको तीन महिनाभित्र सङ्घीय संसदको सम्बन्धित समिति समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ।

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा २६ को उपदफा ५ (ग) बमोजिम दण्ड सजाय :
(५ग) कसैले यस ऐन अन्तर्गत इजाजत प्राप्त नगरी वन्यजन्तु पालन वा प्रजनन गरे गराएमा वा चिडियाखाना सञ्चालन गरेमा छ महिनासम्म कैद वा पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिबाना वा दुवै सजाय हुनेछ।

आ.व. २०७६/०७७ मा यस राष्ट्रिय प्राणी उद्यानलाई राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग आयोजना अन्तर्गतका विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न अख्तियारी प्राप्त भएकोमा उल्लिखित कार्यक्रमहरू सम्पन्न गरिएको छ। यस आ.व.को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमको भौतिक एवं वित्तीय प्रगति विवरण अनुसूची–१ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

३.१ पूँजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु

३.१.१ मुख्य कार्यालय भवन निर्माण

राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको मुख्य कार्यालय भवन निर्माण कार्य बहुवर्षीय कार्यक्रममा समावेश भई २०७४/३/२७ मा भएको ठेक्का सम्झौता अनुसार आ.व.२०७६/०७७ को पहिलो चौमासिकमा सम्पन्न गरीयो । मुख्य कार्यालय भवनस्थलमा कार्यालय भवन ३९९० वर्ग फिट, क्यान्टिन भवन १५०० वर्ग फिट र ग्यारेज भवन १७२० वर्गफिट गरी कूल जम्मा ७२१० वर्ग फिट क्षेत्रफल भएका संरचना निर्माण सम्पन्न भएको छ । निर्माण सम्पन्न भए पश्चात् आ.व. २०७६।०७७ को फाल्गुनदेखि नवनिर्मित भवनबाट नै कार्यालय सञ्चालन हुँदै आएको छ। आफ्नै भवनबाट उद्यानको दैनिक प्रशासनिक एवं अन्य व्यवस्थापकीय कार्य सम्पादन भएको छ।

राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको कार्यलय भवन

३.१.२ सवारी साधन खरिद

राष्ट्रिय प्राणी उद्यान क्षेत्रको व्यवस्थापन, संरक्षण तथा कार्यालयको दैनिक कार्य सम्पादनका लागि स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार दुई थान सवारी साधन मोटरसाईकल खरिद गरिएको छ। सवारी साधन खरिदबाट दैनिक प्रशासनिक एवं अन्य व्यवस्थापकीय कार्य सम्पादन गर्न, प्राणी उद्यानको संरक्षण, व्यवस्थापनका साथै स्थानीय समुदायसँग समन्वय गर्न प्रभावकारी भएको छ।

३.१.३ मेशीन औजार खरिद

आ.व.२०७६।०७७ को स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको कार्यालय संचालनका लागि आवश्यक पर्ने डेक्सटप कम्पुटर २ थान, ल्यापटप १ थान र प्रिन्टर १ थान खरिद गरिएको छ। मेशीन औजार खरिदबाट दैनिक प्रशासनिक एवं अन्य व्यवस्थापकीय कार्य सम्पादनमा सहज भएको छ।

३.१.४ कार्यालय फर्निचर खरिद

राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको मुख्य कार्यालय भवन निर्माण भए पश्चात् कार्यालयको लागि आवश्यक कार्पेट एवं पर्दा खरिद तथा फिटिङ्ग कार्य सम्पन्न गरिएको छ साथै कार्यालयको लागि आवश्यक सोफा सेट २ सेट, कुर्सी १२ थान (बोस चियर १ थान, रिभल्भिङ्ग चियर ६ थान, भिजिटर चियर (५ थान), नोटिस बोर्ड २ थान, अफिस टेवल ५ थान,

दराज ४ थान, अफिस र्‍याक ३ थान, कम्प्युटर टेवल ३ थान र टि टेवल १ थान खरिद गरिएको छ। फर्निचर खरिदबाट नवनिर्मित कार्यालय भवनबाट दैनिक प्रशासनिक एवं अन्य व्यवस्थापकीय कार्य सम्पादन एव सेवा प्रवाहमा सहज भएको छ।

३.१.५ वनपथ निर्माण

राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको सिपाडोलदेखि घ्याम्पे डाँडा तथा पाइलटबाबादेखि गुण्डुसम्म गरी ७ कि.मि. वनपथ निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको हो। सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा नियमावली, २०६४ अनुसार दरभाउपत्र मागगरी छनौट भएका निर्माण व्यवसायी जया दुप्चे निर्माण सेवामार्फत सो कार्य सम्पन्न गरिएको छ। यसबाट प्राणी उद्यानको अनुगमन, निरिक्षण र गस्ती गर्न, वन डढेलो नियन्त्रण गर्न मद्दत पुग्नुका साथै पर्यटकहरुलाई प्राणी उद्यानमा भ्रमणको लागि समेत सहयोग पुर्‍याउने छ। यस कार्यक्रमबाट ८१५ कार्य दिन बराबरको रोजगारी सृजनासमेत भएको छ।

वनपथ निर्माण

३.१.६ खानेपानी निर्माण तथा व्यवस्थापन

राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको आ.व. २०७६।०७७ को स्वीकृत बजेट तथा कार्यक्रम अनुसार खानेपानी टैंकी निर्माणका लागि बजेट विनियोजन भए अनुसार खानेपानी टैंकी निर्माणको लागि बोलपत्र मार्फत कार्य गराउन सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ अनुसार सूचना प्रकाशन गरी बोलपत्र आव्हान गरिएकोमा मिति २०७६।१०।२ मा सम्झौता भई दिईएको कार्यादेश बमोजिम खानेपानी टैंकी निर्माणको लागि साईट क्लीयरेन्स, पि.सि.सि. को कार्य सम्पन्न भएपश्चात् विश्वव्यापिको कोभिड–१९ को कारण नेपाल सरकारले २०७६।१२।१० देखि लकडाउन घोषणा गरेको कारण थप काम अगाडि बढाउन नसकेको अवस्थामा लकडाउन केही खुकुलो भएपश्चात् भुईंमा गर्नुपर्ने आर.सि.सि. सम्पन्न गरी टैंकीको आर.सि.सि. वालको लागि फर्मा लगायतको कार्य गर्न तयारी गरेको र त्यस पश्चात बाँकी काम सम्पन्न गर्न सार्वजनिक खरिद नियमावली अनुसार म्याद थप गरी समयमा सम्पन्न गर्न ताकेता समेत गरिएकोमा नेपाल सरकारले घोषणा गरेको लकडाउन तथा निर्माण कार्यको लागि आवश्यक निर्माण सामग्री तथा पानी ढुवानी गर्न निर्माण गरिएको बाटो बर्षातको कारणले बिग्रिएकोले निर्माण सामाग्रीहरु (पानी, फलामे रड, गिट्टी र बालुवा) ढुवानी गर्न कठिनाई भएका कारण निर्माण कार्य समयमा सम्पन्न हुन सकेन। खानेपानी टैंकीको बेस ढलान सम्पन्न भएको अवस्थामा कोभिड १९ को कारण चैत्रदेखि जेष्ठ मसान्तसम्म लकडाउन घोषणा भई कार्य सुचारु हुन नसकेको र लकडाउन केही खुकुलो भएपश्चात् बर्षातको समय सुरु भई निर्माण सामाग्री निर्माणस्थल सम्म ढुवानी गर्न नसकेकोले बाँकि काम अधुरो रहेको छ। उक्त अधुरो रहेको खानेपानी टैंकी निर्माण कार्य नेपाल सरकारको निर्णय अनुसार निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने गरी तयारी गरिएको छ।

निर्माणाधीन खानेपानी टैंकी

३.१.७ प्राणी उद्यानको गुरुयोजनामा उल्लेखित कार्यहरुको डि.पि.आर. तयार

आ.व. २०७६।७७ मा प्राणी उद्यानको गुरुयोजनामा उल्लेखित कार्यहरुको डि.पि.आर. तयारीको लागि स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार लागत अनुमान, कार्यसुची (Terms of Reference -TOR) तयारी लगायतका कार्य सम्पन्न गरी बहुबर्षीय कार्यक्रम स्वीकृत भई आएपश्चात् परामर्शदाताको संक्षिप्त सूची तयार गर्न आशयपत्र (Expression of interest - EOI) माग गरिएकोमा पेश हुन आएका आशयपत्रदाताबाट संक्षिप्त सूची तयार हुन नसकेकोले पुनः सूचना प्रकाशन गरी आशयपत्र (Expression of interest - EOI) माग गरिएको ।

३.१.८ साइनबोर्ड र सूचना बोर्ड निर्माण

राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको नक्सा सहित जानकारी समेटिएको, संरक्षित वन्यजन्तुको बारेमा तथा जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी जानकारी मुलक विषयबस्तु समेटी १२ थान सूचना बोर्ड निर्माण गरी प्राणी उद्यानको विभिन्न स्थानहरुमा राखिएको छ। साइनबोर्ड र सूचना बोर्डबाट राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको संरक्षण तथा व्यवस्थापमा प्रभावकारिता ल्याउने अपेक्षा गरिएको छ।

साईनबोर्ड र सुचना बोर्डहरु

३.१.९ डढेलो नियन्त्रणका लागि सामाग्री व्यवस्थापन

वन डढेलो जैविक विविधता संरक्षणका हिसावले प्रमुख चुनौतीहरू मध्येको एक हो । वन डढेलोलाई व्यवस्थित तवरले समयमा नै रोकथाम एवं नियन्त्रण गर्न सकिएन भने जनधनको तथा वातावरणमा उल्लेखनीय क्षति गर्नुका साथै वातावरणीय प्रदुषण बढ्न गई मानव स्वास्थमा समेत असर पुऱ्याउछ। समयमै वन डढेलो व्यवस्थापन गर्न सकिएमा वन्यजन्तुको वासस्थानमा सुधार भई भविष्यमा हुन सक्ने डढेलोको जोखिमलाई समेत न्युनिकरण गर्न मद्दत पुग्दछ । यस आ.व.को स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार राष्ट्रिय प्राणी उद्यानमा हुन सक्ने वन डढेलो नियन्त्रणका लागि आवश्यक डढेलो नियन्त्रणका सामाग्री (फायर स्वाटर १० थान, फायर रेक ५ थान, फायर रेक होए ५ थान, सावेल ५ थान, फायर एक्स होए ३ थान, प्राथमिक उपचार किट बक्स २ थान, जम्प सुट १५ सेट, फायर बुट १५ जोर, मोजा १५ जोर, पञ्जा १५ जोर हेलमेट १५ थान, हेड टर्च १५ थान, फेस मास्क १५ थान, पानीको बोतल १५ थान र ब्याकप्याक वाटर पम्प (२० लि.) ४ थान) खरिद गरिएको छ। डढेलो नियन्त्रणका सामाग्री व्यवस्थापनबाट वन डढेलो लागेमा समयमै रोकथाम एवं नियन्त्रण गरी जोखिमलाई न्युनिकरण गर्न मद्दत पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ।

डढेलो नियन्त्रण सामाग्री

३.२ चालु खर्च अन्तरगतका कार्यक्रमहरु

३.२.१ प्रकृति पथ प्रदर्शक (नेचर गाईड) तालिम

राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको निर्माण र सञ्चालन पश्चात सो क्षेत्रको पर्यापर्यटनलाई प्रवर्द्धन गर्न र स्थानीय स्तरमा रोजगारी श्रृजना गर्न स्थानीय समुदायको सीप विकास गर्न अत्यावश्यक हुन जान्छ। प्राणी उद्यानको संरक्षण तथा व्यवस्थापनमा स्थानीय जनसमुदायको अपनत्व बढाउन, स्थानीयको सीप विकास गरी नेचर गाईड सम्वन्धी जनशक्ति उत्पादन गर्ने तथा पर्यापर्यटन प्रवर्द्धनको लागि स्थानीय समुदायको सीप विकास मार्फत रोजगारि सृजना गर्ने उद्देश्यकासाथ आ.व. २०७६/०७७ को स्वीकृत कार्यक्रममा प्रकृति पथ प्रदर्शक (नेचर गाईड) तालिम सञ्चालन गर्ने कार्यक्रम

प्रकृति पथ प्रदर्शक(नेचर गाईड) तालिम

रहेकोले सोहि अनुसार २०७७ आषाढ ५ देखि ११ गते सम्म ७ दिनको तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको थियो। स्थानीय सूर्यविनायक वडा नं. ६, ७ र ८ संगको समन्वयमा सहभागीहरुको पहिचान तथा छनौट गरिएको सो तालिममा विषयबस्तुसंग सम्बन्धित विज्ञहरुले विभिन्न सिकाईका विधिहरु जस्तै लेक्चर, छलफल फिल्ड अभ्यासको माध्यमबाट प्रशिक्षण गर्ने गराउने व्यवस्था गरिएको थियो। तालिमका सहभागीहरु सक्रिय सहभागि भई सिक्ने सिकाउने कार्य गरिएको थियो। तालिममा जम्मा १६ जना सहभागीहरु स्थानीय सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नं. ६, ७ र ८ बाट वडा कार्यालयहरु र यस कार्यालयको समन्वयमा छनौट गरिएको थियो। यस तालिममा ६ जना महिला र १० जना पुरुष सहभागीहरु रहेका थिए। यस तालिम कार्यक्रमको लागि विषयबस्तुको छनौट विगत लामो समयदेखि नेपालका राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्षहरुमा सञ्चालन गरिएको नेचर गाईड तालिम तथा राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष(जैविक विविधता केन्द्र सौराहाले तयार गरी तालिम सञ्चालन गरेको विषयवस्तुलाई नै मुख्य आधार मानेर विषयवस्तु डिजाईन गरिएको थियो। तालिमको मुल्याङ्कन प्रशिक्षार्थीको उपस्थिति, स्थलगत अभ्यास लगायतका विधिबाट गरिएको थियो।

३.२.२ वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशनः

राष्ट्रिय प्राणी उद्यान स्थापना भए पश्चात् प्राणी उद्यानले आर्थिक वर्ष अनुसार गरेका गतिविधि तथा कार्यक्रमहरु र प्रगतिबारे स्थानीय जनता तथा सरोकारवाला सबै लाई जानकारी गराउने ध्येयले आर्थिक वर्ष २०७६।०७७ को वार्षिक कार्यक्रम प्रगति तथा अन्य गतिविधि समेटि वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशन गरिएको छ। उक्त प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशन पश्चात् राष्ट्रिय प्राणी उद्यान स्थापना, उद्देश्य, कानुनी आधारशिला, वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगति तथा अन्य गतिविधिबारे स्थानीय जनता तथा सरोकारवालाहरुलाई सूचना तथा जानकारी प्राप्त हुनेछ।

आ.व. २०७५/०७६ को वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

३.२.३ मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व सम्वन्धी अध्ययनः

राष्ट्रिय प्राणी उद्यान, सूर्यविनायक भक्तपुरको सिमाना वरिपरी मानव वन्यजन्तु द्वन्द्वको अवस्था आंकलन एवम् मूल्याङ्कन गर्ने उद्देश्यका साथ राष्ट्रिय प्राणी उद्यान क्षेत्रमा मानव–वन्यजन्तु द्वन्द सम्वन्धी अध्ययन Conservation Development Foundation, Nepal (CoDeFoN) को परामर्श सेवा मार्फत सम्पन्न गरीयो। यो अध्ययन राष्ट्रिय प्राणी उद्यानसँग जोडिएका भक्तपुर जिल्लाको सूर्यविनायक नगरपालिको वडा नं. ६, ७ र ८ मा गरिएको हो। कूल २७३ घरधुरीका सदस्यहरुसंग प्रश्नावली सर्वेक्षण तथा सरोकारवालाहरु बीच समूहगत छलफल विधिबाट गरिएको यो अध्ययनमा जम्मा उत्तरदाताहरुमध्ये ५१ प्रतिशत वन्यजन्तुबाट बालीनाली क्षति भई पीडित भएका भेटिए। आ.व. २०७५/०७६ मा वन्यजन्तुबाट रु. ३,४०,५६०/– बराबरको बालीनाली नोक्सान पुर्‍याएको, अध्ययन

अवधिमा वन्यजन्तुबाट पशुधन क्षति नभएको पाईयो, अध्ययनको क्रममा सर्वेक्षण गरिएको २७३ उत्तरदाताहरुमध्ये १ जना वडा नं. ६ र ३ जना वडा नं. ८ मा वन्यजन्तुबाट घाइते भएको तथा वडा नं. ७ मा उत्तरदाताको परिवारका एक सदस्य चितुवाको आक्रमणबाट मृत्यु भएको पाइयो। वडा नं. ७ र ८ मा प्रत्येक हप्ता मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व पर्ने र वडा नं. ६ मा महिनाको एक पटक मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व पर्ने निष्कर्षबाट स्थानीय बासिन्दाहरू बारम्बार वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको चपेटामा परेको देखिन्छ। वडा नं. ६ मा भन्दा वडा नं. ७ र ८ मा घट्ने घटनाको क्षतिको दर उच्च रहेको छ। वन्यजन्तुको बासस्थानको उचित व्यवस्थापनमा कमी, वनको सीमानामा प्रभावकारी सुरक्षात्मक उपायहरू नहुनु, मुख्य सडकहरूमा सडक बत्ती नहुनु, यस क्षेत्रका मानिसहरुमा मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरण निवारक उपायका बारेमा पर्याप्त जानकारी नहुनु लगायत कारणले मानव–वन्यजन्तु द्वन्द पर्ने देखिंदा स्थानीय बासिन्दाहरूलाई मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरण निवारक उपायबारे चेतना दिनुपर्ने साथै यो अध्ययन राष्ट्रिय प्राणी उद्यान वरपरको सूर्यविनायक नगरपालिको ३ वटा वडाहरुमा मात्र सिमित रहेकोले सूर्यविनायक नगरपालिकाको बाँकी ७ वटा वडाहरुमा समेत मानव वन्यजन्तु द्वन्द्वको विस्तृत अध्ययन हुनुपर्ने सुझाव प्राप्त भएको छ।

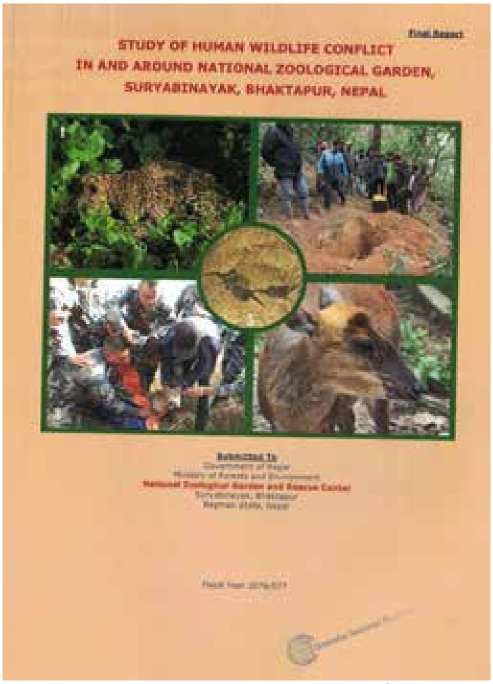

मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व सम्वन्धी अध्ययन प्रतिवेदन

३.२.४ संरक्षण सम्वन्धी स्कुल शिक्षा कार्यक्रमः

राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको आसपासमा रहेका सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुलाई संरक्षण सम्बन्धी ज्ञान प्रदान गर्ने उद्देश्यले संरक्षण अभ्यास पुस्तिका छपाई गरिएको छ। कोभिड १९ को प्रभाव सामान्य भएपछि सम्बन्धित विद्यालयहरुमा वितरण गरीनेछ।

३.३.५ डढेलो सचेतना तालिम (उपभोक्ता समूह स्तर)

राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको वन क्षेत्रलाई आगलागीबाट जोखिममुक्त गर्न आसपासमा रहेका साविकका सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहका उपभोक्ताहरु तथा स्थानीयहरुलाई सचेत गराउने उद्देश्यले डढेलो सचेतना सम्बन्धी पोष्टर छपाई गरी वितरण गरिएको छ।

३.३.६ वन्यजन्तु सप्ताह (१ देखि ७ वैशाख)

संरक्षण सम्बन्धी स्थानीय स्तरमा जनचेतना अभिवृद्धि गरी जैविक विविधता तथा वातारण संरक्षणमा योगदान पुऱ्याउने तथा सम्बद्द निकायहरूबीच सम्पर्क तथा समवन्य स्थापना गर्ने उद्देश्यले प्रत्येक बर्षको बैशाख १ देखि ७ गतेसम्म साताव्यापी रुपमा वन्यजन्तु सप्ताह मनाउने गरीन्छ। यस आर्थिक वर्षमा कोभिड १९ को कारणले सिर्जित लकडाउनले भेला आयोजना गरी मनाउन सम्भव नभएको परिप्रेक्ष्यमा यस कार्यालयबाट वन्यजन्तु सप्ताह २०७७ को नारा अंकित संरक्षणमूलक टिसर्ट छपाई गरी सम्वद्ध सरोकारवालाहरुलाई वितरण गरीयो। जसले गर्दा संरक्षण कार्यमा थप टेवा पुग्ने अपेक्षा लिइएको छ।

३.३ विविध

३.३.१ वातावरण दिवश

संरक्षण सम्बन्धी स्थानीय स्तरमा जनचेतना अभिवृद्धि गरी वातारण संरक्षणमा जनचेतना जगाउने तथा सम्बद्द निकायहरूबीच सम्पर्क तथा समवन्य स्थापना गर्ने उद्देश्यले प्रत्येक बर्षको जुन ५ तारिखमा वातावरण दिवश मनाउने गरीन्छ। वातावरण दिवशको अवसरमा यस कार्यालयको आयोजनामा भक्तपुर जिल्लास्थित विभिन्न कार्यालय, सुरक्षा निकाय तथा स्थानीय निकायका प्रतिनिधिहरुको उपस्थितिमा अन्तर्कृया कार्यक्रम सम्पन्न गरीयो साथै सोही अवसरमा कार्यालयको परिसरमा विभिन्न जातका फलफूल एवं सौन्दर्भ प्रदानगर्ने प्रजातिको वृक्षारोपण गरीयो जसले गर्दा संरक्षण कार्यमा थप टेवा पुग्ने अपेक्षा लिइएको छ।

विश्व वातावरण दिवस २०७७

३.३.२ वार्डेन सेमिनार तथा मध्यवर्ती क्षेत्रका अध्यक्षहरुको बैठक

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको आयोजनामा ३६ औं वार्डेन सेमिनार तथा १८ औं मध्यवर्ती क्षेत्रका अध्यक्षहरुको बैठक “जैविक विविधता संरक्षणको आधारः वातावरणमैत्री पूर्वाधार” भन्ने नाराका साथ संरक्षित क्षेत्रका वार्डेनहरुको वार्डेन सेमिनार तथा मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति र संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन परिषदका अध्यक्षहरुको वैठक सम्बन्धित निकुञ्ज आरक्षमा तैनाथ नेपाली सेनाका गण/गुल्मका गणपति/गुल्मपतिहरुको समेत सहभागीतामा २०७६ माघ २२ देखि २४ गते सम्म यस राष्ट्रिय प्राणी उद्यानमा सम्पन्न भयो। यस सेमिनार तथा बैठकको उद्घाटन कार्यक्रम वन तथा वातावरण मन्त्री माननीय शक्ती बहादुर बस्नेतको प्रमुख आतिथ्यता एवं राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक श्री गोपाल प्रकाश भट्टराईको अध्यक्षतामा सम्पन्न भयो। उद्घाटन कार्यक्रममा प्रतिनिधि सभा, संघिय संसदका सदस्य माननीय महेश बस्नेत, बागमती प्रदेश, प्रदेश सभाका सदस्य माननीय शसीजंग थापा, वन तथा वातावरण मन्त्रालयका सचिव डा. विश्वनाथ ओली, वन विज्ञान अध्ययन संस्थानका डिन डा. कृष्णराज तिवारी, सूर्यविनायक नगरपालिकाका उपप्रमुख श्री जुना बस्नेत, नेपाल सरकारका पूर्व सचिव, वन तथा वातावरण मन्त्रालयका सहसचिवहरु, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका पूर्व महानिर्देशक, संरक्षण साझेदार संस्थाका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, संचारकर्मी लगायतका महानुभावहरुको सहभागिता सम्पन्न भएको थियो।

वार्डेन सेमिनार २०७६

३.४ राजश्व विवरण

राष्ट्रिय प्राणी उद्यानमा अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क र बेरुजु लगायतका शिर्षकबाट यस कार्यालयमा राजश्व दाखिला हुने गर्दछ। यस आ.व. मा जम्मा रु २९०७५.७७ राजश्व संकलन भई यस कार्यालयमा दाखिला भएको छ।

भाग ४: अनुसूचीहरु

अनुसूची १: आ.ब.२०७६/०७७ को बार्षिक प्रगति

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	खर्च शिर्षक	इकाई	बार्षिक लक्ष्य			जम्मा बार्षिक प्रगती			जम्मा खर्च प्रतिशत	सद्रँचांकमा आधारित उपलब्धी	कै.
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट			
१	अ) पुँजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु											
२	कार्यालय भवन निर्माण(भवन निर्माण)	३१११२	संख्या	१	२१.३८	४१.००	१.००	२१.३८	४०.८५	९९.६४		
३	मोटरसाईकल खरिद (सवारी साधन)	३११२१	संख्या	२	२.६१	५.००	२.००	२.६१	४.९२	९८.५०		
४	डेस्कटप कम्प्युटर खरिद (कार्यालय संचालनसंग सम्बन्धी यन्त्र, उपकरण तथा मेशीन औजार)	३११२२	सेट	२	०.५२	१.००	२.००	०.५२	१.००	१००.००		
५	प्रिण्टर खरिद(कार्यालय संचालनसंग सम्बन्धी यन्त्र,उपकरण तथा मेशीन औजार)	३११२२	वटा	२	०.३१	०.६०	२.००	०.३१	०.६०	९९.६४		
६	वनपथ निर्माण (कच्ची सडक)	३११५१	कि.मि.	७	४.६९	९.००	०.००	४.६९	८.५२	९४.६२		
७	खानेपानी निर्माण तथा व्यवस्थापन (खानेपानी ता सरसफाई संरचना निर्माण)	३११५६	वटा	१	२६.०२	४९.९०	१.००	२१.०२	२५.७४	५१.५८		
८	प्राणी उद्यानको गुरुयोजनामा उल्लेखित कार्यहरुको डि.पि.आर. तयार(वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	३११५७	पटक	१	४.८६	९.३२	१.००	४.८६	९.३२	९९.९९		
९	साईनबोर्ड र संरचना बोर्ड निर्माण(अन्य सार्वजनिक निर्माण)	३११५९	वटा	१०	१.५६	३.००	१०.००	१.५६	३.००	१००.००		
१०	डढेलो नियन्त्रणका सामाग्री व्यवस्थापन (अन्य सार्वजनिक निर्माण)	३११५९	पटक	१	३.१३	६.००	१.००	३.१३	५.००	८३.३३		
११	कार्यालयको लागि फर्निचर फिक्चर्स	३११२३			७.५४	१४.४५	०.००	७.५४	१२.५५	८६.८२		
१२	क) पुँजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा:				७२.६२	१३९.२७		६७.६२	१११.४९	८०.०६		
१३	आ) चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु											
१४	प्रकृति पथ प्रदर्शक (नेचर गाईड) तालिम	२२५१२	जना	१५	१.१७	२.२५	१५.००	२.२५	०.४४	१९.७६		

१५	होमस्टे प्रबर्द्धन(उद्यमशीलता ,रोजगारी मुलक र सशक्तिकरण र सीप विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि तालिम)	२२५१२	पटक	१	१.५६	३.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
१६	जैविक विविधता संरक्षण सम्वन्धी जनसमन्वय गोष्ठी (गोष्ठि तथा कार्यशाला)	२२५१२	पटक	१	०.२७	०.५०	०.००	०.००	०.००	०.००		
१७	वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका प्रकाशन(प्रचार प्रसार तथा सामाग्री उत्पादन तथा प्रकाशन र वितरण)	२२५२२	संख्या	२००	०.५२	१.००	२००.००	०.१०	०.७५	७५.००		
१८	संरक्षण सम्वन्धी प्रचार प्रसार सामग्री उत्पादन तथा बितरण(प्रचार प्रसार तथा सामाग्री उत्पादन तथा प्रकाशन र वितरण)	२२५२२	पटक	१	०.५२	१.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
१९	संरक्षण सम्वन्धी स्कुल शिक्षा कार्यक्रम (प्रचार प्रसार तथा सामाग्री उत्पादन तथा प्रकाशन र वितरण)	२२५२२	पटक	५	०.५२	१.००	५.००	०.५२	०.९४	९४.०१		
२०	मानव वन्यजन्तु द्वन्द सम्वन्धी अध्ययन(सूर्यविनायक न.पा. क्षेत्र)(अध्ययन र सर्वेक्षणरअनुसन्धान)	२२५२२	पटक	१	१.५६	३.००	१.००	१.५६	३.००	१००.००		
२१	फोहोर मैला व्यवस्थापन तथा सरसफाई (वातावरण संरक्षण र सरसफाइ कार्यक्रम)	२२५२२	पटक	१०	१.०५	२.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
२२	वन डढेलो व्यवस्थापन	२२५२२	प्याकेट									
२३	संरक्षित क्षेत्रका सरोकारवालाहरुसंग अन्तरक्रिया	२२५२२	पटक	२	०.२६	०.५०	०.००	०.००	०.००	०.००		
२४	डढेलो सचेतना तालिम (उपभोक्ता समुहस्तर)	२२५२२	पटक	१	०.५२	१.००	१.००	०.५२	०.२८	२८.२५		
२५	वन डढेलो ब्यवस्थापन सम्बन्धी संचार माध्यमबाट प्रचार प्रसार	२२५२२	पटक	६	०.१७	०.३०	०.००	०.००	०.००	०.००		
२६	वन्यजन्तु सप्ताह (१(७ वैशाख) (मेला आयोजना तथा दिवस)	२२५२९	पटक	१	०.५२	१.००	१.००	०.५२	०.८८	८८.१४		
	चालु खर्च कार्यक्रमको जम्मा (ख) :				८.६४	१६.५५		५.४७	६.३०	३८.०६		
	कार्यक्रम तर्फको जम्मा (क + ख) :				८१.२६	१५५.८२		७३.०९	११७.७९	७५.६०		
	कार्यसञ्चालन खर्च जम्मा (ग) :				१८.७४	३५.९५		१८.७४	३३.८१	९४.०४		
	कुल जम्मा खर्च (क+ख+ग) :				१००.००	१९१.७७		९१.८३	१५१.६०	७९.०५		

अनुसूची २: आ.व.२०७६/०७७ मा स्वीकृत अस्थायी दरवन्दी विवरण

क्र.सं.	पद	श्रेणी	सेवा	समद्रह	स्वीकृत जम्मा	कैफियत
१	उप–सचिव प्रा.(निर्देशक)	रा.प.द्वि.(प्रा.)	वन	ने.पा.वा.ला.	१	स्थायी
२	सहायक व्यवस्थापन अधिकृत	रा.प.तृ.(प्रा.)	वन	ने.पा.वा.ला.	३	"
३	रेञ्जर	रा.प.अनं.प्र.(प्रा.)	वन	ने.पा.वा.ला.	३	"
४	पशु स्वास्थ्य प्राविधिक	रा.प.अनं.प्र.(प्रा.)	कृषि	भेटनरी	१	"
५	सव–इञ्जिनियर	रा.प.अनं.प्र.(प्रा.)	इञ्जि.	सिभिल जनरल	१	"
६	लेखापाल	रा.प.अनं.प्र.	प्रशासन	लेखा	१	"
७	कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अनं.प्र.	प्रशासन	विविध	१	स्थायी/करार
८	खरिदार	रा.प.अनं.द्वि.	प्रशासन	सा.प्र.	२	स्थायी
९	सिनियर गेमस्काउट	रा.प.अनं.द्वि.(प्रा)	वन	ने.पा.वा.ला.	१	"
१०	दरोगा	रा.प.अनं.द्वि.(प्रा)	वन	हात्तिसार	१	"
११	गेमस्काउट	श्रेणी विहीन	वन	ने.पा.वा.ला.	५	"
१२	फणीत	श्रेणी विहीन	वन	हात्तिसार	१	स्थायी/करार
१३	पछुवा	श्रेणी विहीन	वन	हात्तिसार	१	स्थायी/करार
१४	माहुत	श्रेणी विहीन	वन	हात्तिसार	१	स्थायी/करार
१५	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहीन	प्रशासन	सा.प्र.	५	स्थायी/करार
१६	हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहीन	इन्जी	मे.इ.	३	स्थायी/करार
जम्मा					३१	

अनुसूची ३ : आ.व.२०७६/०७७ मा कार्यरत कर्मचारी विवरण

क्र. स.	कर्मचारीको नाम थर	पद	सम्पर्क न	कैफियत
१	नारायण रुपाखेती	निर्देशक	९७४५००७४६५	२०७६ आश्विन सम्म
२	वेद कमार ढकाल	निर्देशक	९८५११६१५६३	२०७६ आश्विन देखि २०७७ चैत्र सम्म
३	लाल बहादुर भण्डारी	निर्देशक	९८५८०४१६८५	
४	मिथिलेस महतो	स.व्या.अ.		
५	प्रमोद कुमार यादव	स.व्या.अ.		
६	ऋषि राम ढकाल	स.व्या.अ.	९८५५०८१५५४	
७	हुतराज पौडेल	लेखापाल		
८	चेत बहादुर ओली	रेन्जर	९८४६२६०२१२	
९	दिपक कुमार चन्द	रेन्जर		काज फिर्ता भएको
१०	दुर्गा चौधरी	रेन्जर	९८४५६३९६१०	
११	सुदर्शन रेग्मी	रेन्जर		काज फिर्ता भएको
१२	विद्योतमा सुवेदी	रेन्जर	९८४३६४२८६३	
१३	ममता ओझा	खरिदार	९८५६०६८१७६	
१४	नरेश ज्ञवाली	सि. गेमस्काउट		काज फिर्ता भएको
१५	चेत बहादुर खड्का	सि. गेमस्काउट	९८४४९१८२४०	
१६	पुनम कोईराला	गेमस्काउट		काज फिर्ता भएको
१७	शेर बहादुर कुँवर	गेमस्काउट	९८६७२४२६१६	
१८	गंगादेवि भन्नी	गेमस्काउट	९८४८३३३४८८	
१९	मन कुमारी सोती	गेमस्काउट	९८६२५६४५५३	
२०	कैलाश देवकोटा	गेमस्काउट	९८६८३३६१५२	
२१	चन्द्रकला अर्याल	गेमस्काउट	९८६७०२८४५७	
२२	दिपक खत्री	ह.स.चा.	९८६०८२९९८४	
२३	भानुभक्त पौडेल	ह.स.चा.		विभागमा कार्यरत
२४	रमेश कोईराला	ह.स.चा.		विभागमा कार्यरत
२५	चन्द्र बहादुर तमखु	कार्यालय सहयोगि		
२६	लक्ष्मी के.सी.	कार्यालय सहयोगि		
२७	कल्पना पोखेल	कार्यालय सहयोगि		
२८	सगुन बस्नेत	कार्यालय सहयोगि	९८४०३३४००५	
२९	तारा वन गिरी	कार्यालय सहयोगि	९८४९१७६३३५	

अनुसूची ४: आ.व. २०७६।०७७ मा राष्ट्रिय प्राणी उद्यानमा स्वागत तथा विदाई

क्र.सं.	स्वागत		क्र.सं.	विदाई	
१	वेद कुमार ढकाल	निर्देशक	१	वेद कुमार ढकाल	निर्देशक
२	लाल बहादुर भण्डारी	निर्देशक	२	नारायण रुपाखेती	निर्देशक
३	मिथिलेस महतो	स.व्या.अ.	३	मिथिलेस महतो	स.व्या.अ.
४	प्रमोद कुमार यादव	स.व्या.अ.	४	दिपक कुमार चन्द	रेन्जर
५	ऋषि राम ढकाल	स.व्या.अ.	५	सुदर्शन रेग्मी	रेन्जर
६	दुर्गा चौधरी	रेन्जर	६	नरेश ज्ञवाली	सि. गेमस्काउट
७	विद्योतमा सुवेदी	रेन्जर	७	पुनम कोईराला	गेमस्काउट
८	ममता ओझा	खरिदार	९	भानुभक्त पौडेल	ह.स.चा.
९	चेत बहादुर खड्का	सि. गेमस्काउट			
१०	शेर बहादुर कुँवर	गेमस्काउट			
११	गंगादेवि भत्री	गेमस्काउट			
१२	मन कुमारी सोती	गेमस्काउट			
१३	कैलाश देवकोटा	गेमस्काउट			
१४	चन्द्रकला अर्याल	गेमस्काउट			
१५	रमेश कोईराला	ह.स.चा.			

अनुसूची ५: राष्ट्रिय प्राणी उद्यान सूर्यविनायक भक्तपुरमा प्रतिवेदित वन्यजन्तुको सूची

क्र.सं.	प्रजाति	अंग्रेजी नाम	नेपाली नाम
क)	**स्तनधारी**		
१	Canis aureus	Golden jackal	स्याल
२	Dremomys lokriah	Orange-Bellied Himalayan Squirrel	हिमाली वन लोखर्के
३	Felis chaus	Jungle Cat	बन विरालो
४	Herpestes edwardsii	Indian Grey Mongoose	ठुलो न्याउरी मुसा
५	Hystrix indica	Indian Crested Porcupine	जुरे दुम्सी
६	Lepus nigricollis	Indian Hare	खैरो खरायो
७	Macaca mulatta	Rhesus Monkey	रातो वांदर
८	Manis pentadactyla	Chinese Pangolin	कालो सालक
९	Martes flavigula	Yellow-Throated Marten	मलसांप्रो
१०	Muntiacus vaginalis	Barking Deer	रतुवा, राते
११	Paguma larvata	Masked Palm Civet	गाजले नीरविरालो, धनोद
१२	Panthera pardus	Leopard	चितुवा
१३	Prionailurus bengalensis	Leopard Cat	चरी बाघ
१४	Sus scrofa	Wild Boar	बंदेल
१५	Viverra zibetha	Large Indian Civet	ठुलो नीरविरालो
क)	**चरा प्रजाति**		
१	Alexandrine Parakeet	Psittacula eupatria	
२	Kalij Pheasant	Lophura leucomelanos	
३	Plain flowerpecker	Dicaeum minullum	
४	Ashy Drongo	Dicrurus leucophaeus	
५	Asian barred owlet	Glaucidium cuculoides	
६	Asian koel	Eudynamys scolopaceus	
७	Barn owl	Tyto alba	
८	Barn Swallow	Hirundo rustica	
९	Black Bulbul	Hypsipetes leucocephalus	
१०	Black chinned babbler	Stachyridopsis pyrrhops	
११	Black Drongo	Dicrurus macrocercus	
१२	Black Kite	Milvus migrans	

क्र.सं.	प्रजाति	अंग्रेजी नाम	नेपाली नाम
१३	Black-lored Tit	Parus xanthogenys	
१४	Black-throated Tit	Aegithalos concinnus	
१५	Blue Whistling Thrush	Myophonus caeruleus	
१६	Blue-throated barbet	Psilopogon asiaticus	
१७	Buff barred warbler	Phylloscopus subaffinis	
१८	Cattle Egret	Concernus ibis	
१९	Chestnut-bellied rock thrush	Monticola rufiventris	
२०	Common Myna	Acridotheres tristis	
२१	Common Pigeon	Columba livia	
२२	Common Stonechat	Axicola torquatus	
२३	Common Tailorbird	Orthotomus sutorius	
२४	Crimson Sunbird	Aethopyga siparaja	
२५	Dark throated thrush	Turdus atrogularis	
२६	Dark-Breasted Rosefinch	Carpodacus nipalensis	
२७	Dusky Warbler	Phylloscopus fuscatus	
२८	Eurasian Collared Dove	Streptopelia decaocto	
२९	Eurasian Tree Sparrow	Passer montanus	
३०	Fire-breasted flowerpecker	Dicaeum ignipectus	
३१	Fulvous-breasted Woodpecker	Dendrocopos macei	
३२	Great Barbet	Psilopogon virens	
३३	Great Tit	Parus major	
३४	Greater Coucal	Centropus sinensis	
३५	Green bill makcoucal	Phaenicophaeus tristis	
३६	Green-backed Tit	Parus monticolus	
३७	Greenfinch	Carduelis sp	
३८	Greenish Warbler	Phylloscopus trochiloides	
३९	Green-tailed Sunbird	Aethopyga nipalensis	
४०	Grey billed tesia	Tesia cyaniventer	
४१	Grey bush chat	Saicola ferreus	

क्र.सं.	प्रजाति	अंग्रेजी नाम	नेपाली नाम
४२	Grey tree pie	Dendrocitta formosae	
४३	Grey-backed Shrike	Lanius tephronotus	
४४	Grey-headed Canary Flycatcher	Culicicapa ceylonensis	
४५	Grey-Headed Woodpecker (Grey-capped Woodpecker)	Picus canus	
४६	Grey-hooded Warbler	Phylloscopus xanthoschistos	
४७	Phylloscopus xanthoschistos	Dicrurus hottentotus	
४८	Himalayan Bulbul	Pycnonotus leucogenys	
४९	Himalayan buzzard	Buteo burmanicus	
५०	House Crow	Corvus splendens	
५१	House Sparrow	Passer domesticus	
५२	House Swift	Apus nipalensis	
५३	Hume's Warbler	Phylloscopus humei	
५४	Indian Pond Heron	Ardeola grayii	
५५	Jungle Crow	Corvus culminates	
५६	Jungle Myna	Acridotheres fuscus	
५७	Kestrel	Concerno tinnunculus	
५८	Large cuckooshrike	Coracina macei	
५९	Large-billied Crow	Corvus macrorhynchos	
६०	Little Egret	Egretta garzetta	
६१	Long tail minivet	Pericrocotus ethologus	
६२	Long-billed Pipit	Anthus similis	
६३	Long-tailed Broadbill	Psarisomus dalhousiae	
६४	Long-tailed Shrike	Lanius schach	
६५	Nepal fulvetta	Concernippe nipalensis	
६६	Nepal wren babbler	Pnoepyga immaculate	
६७	olive backed Pipit	Anthus hodgsoni	
६८	Oriental Magpie Robin	Copsychus saularis	
६९	Oriental Turtle Dove	Streptopelia orientalis	

क्र.सं.	प्रजाति	अंग्रेजी नाम	नेपाली नाम
७०	Oriental white eye	Zosterops palpebrosus	
७१	Pied Bushchat	Saxicola caprata	
७२	Red-billed Blue Magpie	Urocissa erythroryncha	
७३	Red-vented Bulbul	Pycnonotus cafer	
७४	Rose-ringed Parakeet	Psittacula krameri	
७५	Rufous-bellied niltava	Niltava sundara	
७६	Rusty-cheeked Scimitar Babbler	Pomatorhinus erythrogenys	
७७	Scaly-Bellied Woodpecker	Picus squamatus	
७८	Scaly-breasted Munia	Lonchura punctulata	
७९	Scimitar Babbler	Pomatorhinus sp.	
८०	Shikra	Accipiter badius	
८१	Short-billed Minivet	Pericrocotus brevirostris	
८२	Slaty-backed Flycatcher	Ficedula hodgsonii	
८३	Speckled Piculet	Picumnus innominatus	
८४	Spotted Forktail	Enicurus maculatus	
८५	Spotted owlet	Athene brama	
८६	Steppe Eagle	Aquila nipalensis	
८७	Streak-breasted Scimitar-babbler	Pomatorhinus ruficollis	
८८	Striated Laughingthrush	Garrulax strlatus	
८९	Taiga Flycatcher (Red-Throated Flycatcher)	Ficedula albicilla	
९०	Tree sparrow	Passer montanus	
९१	Verditer Flycatcher	Eumyias thalassinus	
९२	White Wagtail	Motacilla alba	
९३	White-throated Fantail	Rhipidura albicollis	
९४	White-throated Kingfisher (White-breasted Kingfisher)	Concernyon smyrnensis	
९५	Yellow-bellied fantail	Chelidorhynx hypoxanthus	

अनुसूचि ६ : राष्ट्रिय प्राणी उद्यान सूर्यविनायक भक्तपुरमा प्रतिवेदित मुख्य रुख प्रजातिहरु

क्र.सं.	वैज्ञानिक नाम	नेपालि नाम
१	Acer oblongum Wall. ex DC.	फिरफिरे
२	Alangium chinense (Lour.) Harms	भालु पाईले
३	Albizia mollis Boiv.	सिरिश
४	Alnus nepalensis D. Don	उतिस
५	Bauhinia retusa Roxb.	टांकी
६	Bauhinia variegata L.	कोईरालो
७	Betula alnoides Buch.-Ham. ex D. Don	सौर
८	Boehmeria rugulosa Wedd.	डार, गेठा
९	Brassaiopsis hainla (Ham.) Seems	सेतो चुलेत्रो
१०	Callicarpa arborea Roxb. ex C. B. Clarke	मास गेडे
११	Camellia kissi Wall.	हिंगुवा
१२	Castanopsis indica (Roxb.) A. DC.	ढाले कटुस
१३	Castanopsis tribuloides (Sm.) A. DC.	मुसुरे कटुस
१४	Cedrela toona Roxb. & Rottl.	टुनी
१५	Celtis australis L.	खरी
१६	Choerospondias axillaris (Roxb.) Burtt & Hill	लप्सी
१७	Cinnamomum tamala (Buch.-Ham.) Nees & Eberm.	तेजपात
१८	Cleyera ochnacea DC.	बाकल पाते
१९	Cornus oblonga Wall.	लाटो काठ
२०	Corylus ferox Wall.	
२१	Crataeva narvala Buch.-Ham.	सिप्लिकान
२२	Ehretia acuminata R. Br.	सेतो लोधो
२३	Ehretia macrophyla Wall. ex Roxb.	ठूलो लोधो
२४	Englehardtia spicata Blume	मौवा
२५	Eriobotrya dubia Decne.	जुरे काफल
२६	Eriobotrya japonica Lindl.	लौका
२७	Euonymus hamiltonianus Wall.	वनचितु
२८	Eurya acuminata DC.	झिंगाने

क्र.सं.	वैज्ञानिक नाम	नेपालि नाम
२९	Ficus benghalensis L.	बर
३०	Ficus neriifolia J.E. Sm.	दुधिलो
३१	Ficus religiosa L.	पिपल
३२	Fraxinus floribunda Wall.	लाँकुरी
३३	Glochidion velutinum Wight.	काली काठ
३४	Grewia asiatica L.	फाल्सा
३५	Grewia oppositifolia Ham. ex Roxb.	स्यालफुस्रो
३६	Ilex doniana DC.	पुवाँले
३७	Ilex umbellulata (Wall.) Loesener	
३८	Juglans regia L.	ओखर
३९	Leucosceptrum canum Sm.	भुसुरे
४०	Lindera nacusua (D. Don) Merrill	पहेलो खपाटे
४१	Litsea cubeba (Lour.) Pers.	सिल्टीमुर
४२	Litsea doshia (Buch.-Ham. ex D. Don) Kosterm.	पहेली/काठेकाउलो
४३	Litsea lancifolia (Roxb. ex Nees) Hook.f.	पहेली
४४	Lyonia ovalifolia (Wall.) Drude	अंगेरी
४५	Machilus gamblei King ex Hook. f.	काठे कउलो
४६	Mallotus nepalensis Muell. Arg.	सिंदुरे
४७	Melia axederach L.	बकाइनो
४८	Meliosma simplicifolia (Roxb.) Walp.	
४९	Michelia champaca L.	सुन चाँप
५०	Morus alba L.	किम्बु
५१	Myrica esculenta Ham. ex D. Don	काफल
५२	Myrsine capitellata Wall.	सेती काठ
५३	Myrsine semiserrata Wall.	काली काठ
५४	Neolitsea cuipala (D. Don) Kosterm.	
५५	Neolitsea umbrosa (Nees) Gamble	
५६	Nyctanthes arbor-tristis L.	पारिजात
५७	Osmanthus fragrans Lour.	सिरिङ्के

क्र.सं.	वैज्ञानिक नाम	नेपालि नाम
५८	Persea odoratissima (Nees) Kosterm.	गोब्रे काउलो
५९	Persea pallida (Nees) Oliv.	
६०	Phoebe lanceolata (Nees) Nees	झाँक्री काठ
६१	Phoebe paniculata (Nees) Nees	
६२	Phyllanthus emblica L.	अमला
६३	Pieris formosa (Wall.) D. Don	गिंदेरी
६४	Pittosporum napaulense (DC.) Rehder & Wilson	खोरसाने
६५	Prunus cerasoides D. Don	वन पैंयु
६६	Pyrus pashia Buch.- Ham. ex D. Don	मेल
६७	Quercus glauca Thunb.	पलाँट
६८	Rhododendron arboreum Sm.	लालीगुराँस
६९	Rhus javanica L.	भकिम्लो
७०	Rhus succedanea L.	रानी भलायो
७१	Rhus wallichii Hook. f.	ठूलो भलायो
७२	Salix babylonica L.	बैंस
७३	Sapium insigne (Royle) Benth. ex Hook. f.	खिर्रो
७४	Saurauia napaulensis DC.	गोगन
७५	Schima wallichii (DC.) Korth.	चिलाउने
७६	Stranvaesia nussia (D. Don.) Decne.	जुरे मेल
७७	Symplocos purifolia Wall. ex G. Don	सेतो विराली
७८	Syzygium cumini (L.) Skeel	जामुन
७९	Talauma hodgsonii Hook. f. & Thoms.	भालु काठ
८०	Thevetia peruviana (Pers.) K. Schum.	कनेर
८१	Toricellia tiliaefolia DC.	
८२	Viburnum punctatum Buch.-Ham. ex D. Don	
८३	Xylosma controversum Clos	ढाडे काँडा
८४	Ziziphus incurva Roxb.	हाडे बयर
८५	Pinus roxburghii Sargent	खोटे सल्ला

अनुसूचि ७ : राष्ट्रिय प्राणी उद्यान सूर्यविनायक भक्तपुरमा प्रतिवेदित वनस्पतीहरु

Dicotiledonous

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
Acanthaceae							
1	Adhatoda vasica Nees	Asuro, Kalo bhasak	Shrub	1300-1500			
2	Barleria cristata L.	Bhende kuro	Shrub	1300			
3	Hypoestes triflora (Forsk.) Roemer & Schultes	Sim kuro	Herb	1300			
4	Justicia procumbens L. var. simplex (D. Don) Yamazaki		Herb	1300-1800			
5	Lepidagathis incurva D. Don		Herb	1400			
6	Rungia parviflora Nees		Herb	1500			
7	Strobilanthes atropurpureus Nees		Straggling herb	1500-2400			
8	Thunbergia fragrans Roxb.		Climber	1300			
Aceraceae							
9	Acer oblongum Wall. ex DC.	Firfire	Tree	1300-1500			
Aizoaceae							
10	Mollugo pentaphylla L.		Herb	1400			
Alangiaceae							
11	Alangium chinense (Lour.) Harms		Tree	1500			
Amaranthaceae							
12	Achyranthes bidentata Blume		Herb	1300			
13	Alternanthera sessilis (L.) DC.	Bhiringi jhar	Herb	1300			
14	Amaranthus spinosus L.	Ban lude	Herb	1300			
15	Amaranthus viridis L.		Herb	1300			
16	Cyathula tomentosa (Roth.) Moquin		Straggling herb or shurb	1300			
Anacardiaceae							
17	Choerospondias axillaris (Roxb.) B. L. Burtt & A. W. Hill	Lapsi	Tree	1400-1800			
18	Dobinea vulgaris Buch.-Ham. ex D. Don		Shrub	1700			
19	Rhus javanica L.	Dudhe bhalayo, Bhaki amilo	Shrub or tree	1800			
20	Rhus parviflora Roxb.	Sati bayar	Shrub	1500			
21	Rhus succedanea L.	Rani bhalayo	Tree	2400			
22	Rhus wallichii Hook. f.	Thulo bhalayo	Tree	1500			
Apocynaceae							
23	Nerium oleander L.	Barhamase	Shrub	1400			
24	Thevetia peruviana (Pers.) K. Schum.		Tree	1400			
25	Vallaris solanacea (Roth.) O. Kuntze		Twinning shrub	1300			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
Aquifoliaceae							
26	Ilex doniana DC.	Punwale	Tree	1300			
27	Ilex umbellulata (Wall.) Loesener		Tree	1500			
Araliaceae							
28	Brassaiopsis hainla (Ham.) Seems		Tree	2000			
29	Hedera nepalensis K. Koch.		Climber	1400-2400			
Asclepiadaceae							
30	Asclepias curassavica L.		Herb	1300			
31	Ceropegia longifolia Wall.		Climber	1600			
32	Cryptolepis buchannani Roem. ex Sch.		Climbing shrub	1300			
33	Cynanchum glaucum Wall.		Herb	1300			
34	Hoya lanceolata Wall. ex D. Don		Epiphytic herb	1500			
35	Hoya longifolia Wall. ex Wight		Epiphytic shrub	1500			
36	Tylophora hirsuta (Wall.) Wight		Climber	1300-1500			
Begoniaceae							
37	Begonia picta Sm.	Magar kanche	Herb	1400			
38	Begonia scutata Wall. ex. DC.		Herb	1600			
Berberiaceae							
39	Mahonia napaulensis DC.	Jamane mandro	Shrub or small tree	1600			
40	Berberis asiatica Roxb. ex DC.	Chutro	Shrub	1800			
41	Mahonia acanthifolia G. Don	Jamane mandro	Shrub or small tree	1600			
Betulaceae							
42	Alnus nepalensis D. Don	Utis	Tree	1500			
43	Betula alnoides Buch.-Ham. ex D. Don	Saur	Tree	1800			
Boraginaceae							
44	Bothriospermum tenellum Fish. & May.		Herb	1400			
45	Cynoglossum lanceolatum Forsk.	Kuro	Herb	1500			
46	Cynoglossum zeylanicum Thunb. ex Lehm.		Herb	1500			
47	Ehretia acuminata R. Br.	Seto lodho	Tree	1400			
48	Ehretia macrophyla Wall. ex Roxb.	Thulo lodho	Tree	1600			
49	Trigonotis macrocarpa (Wall.) Benth. ex C. B. Clarke		Herb	1600			
Buxaceae							
50	Sarcococca coriacea (Hook.) Sweet	Fitti fiya	Shrub	1300-2500			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
Campanulaceae							
51	Campanula argyrotricha Wall. ex DC.		Herb	1400			
52	Campanula colorata Wall.	Nepali bikh	Herb	1500-2100			
53	Lobelia heyneana Roem. & Schultes		Herb	1400			
54	Lobelia pyramidalis Wall.	Eklebir	Herb	1800-2700			
55	Pratia nummuraria (Lam.) A. Br. & Aschersen	Nilo ghodtapre	Herb	1500-2300			
56	Wahlenbergia gracilis DC.		Herb	1400			
Cannabiaceae							
57	Cannabis sativa L.	Bhang, Ganja	Herb	1400			
Capparaceae							
58	Crataeva narvala Buch.-Ham.	Siplikan	Tree	1500			
Capparidaceae							
59	Gynodropsis pentaphylla DC.		Herb	1500			
Caprifoliaceae							
60	Lonicera ligustrina Wall.	Masinu kanike	Shrub	1600			
61	Sambucus adnata Wall. ex DC.		Shrub	1400			
62	Sambucus hookeri Rehder	Kanike ful	Shrub or tree	1400			
63	Viburnum cylindricum Buch.-Ham. ex D. Don	Ghode khari	Shrub or tree	1500-2100			
64	Viburnum erubescens Wall. ex DC.	Ganamane	Shrub or tree	1500-2300			
65	Viburnum mullaha Buch.-Ham. ex D. Don	Maulo, Kapase	Shrub	1800			
66	Viburnum punctatum Buch.-Ham. ex D. Don		Treee	1500			
Caryophyllaceae							
67	Cerastium grandiflorum (Buch.-Ham. ex D. Don) Edgew. & Hook.		Herb	1500			
68	Drymaria cordata (L.) Willd. ex Schult.		Herb	1700			
69	Lepyrodiclis glandulosa (Benth. ex G. Don) H.Ohba		Herb	1400			
70	Stellaria himalayensis Majumdar		Herb	1400			
71	Stellaria patens D. Don		Herb	1450-2450			
72	Stellaria uliginosa Murray		Herb	1400			
73	Stellaria vestita Kurtz		Herb	1500			
Casuarinaceae							
74	Casuarina stricta (Dryand) Ait.		Tree	1500			
Celastraceae							
75	Euonymus grandiflorus Wall.	Sano jure mayal	Shrub or tree	1600			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
76	Euonymus hamiltonianus Wall.	Ban chitu	Tree	1500			
77	Euonymus pendulus Wall.		Shrub or tree	1600			
78	Euonymus vagans Wall.		Epiphytic shrub	1600			
79	Maytenus rufa (Wall.) Hara		Shrub or tree	1600			
Chenopodiaceae							
80	Chenopodium ambrosioides L.	Rato latte	Herb	1300			
Combretaceae							
81	Combretum chinense Roxb.		Shrub	1500			
Compositae							
82	Adenostemma lavenia (L.) O. Kuntze	Rato danthe ghans	Herb	1300-1500			
83	Ageratina adenophora (Spreng.) R.M. King & H. Rob.		Herb	1600-2000			
84	Ageratum conyzoides L.	Ganamane ghans	Herb	1500			
85	Anaphalis contorta (D. Don) Hook. f.		Herb	1500			
86	Artemisia dubia Wall. ex DC.	Tite pati	Herb	1500			
87	Bidens bipinnata L.		Herb	1500			
88	Blumea aromatica DC.		Herb	1500			
89	Blumea balsamifera DC.		Herb	1400			
90	Blumea hieracifolia (D. Don) DC.		Herb	1600			
91	Blumea mollis Merrill		Herb	1500			
92	Blumea riparia (Bl.) DC.		Herb	1500			
93	Caesalia axillaris Roxb.		Herb	1400			
94	Carpesium arbotanoides L.		Herb	1500			
95	Centipeda minima (L.) A. Br. & Asch.		Herb	1500			
96	Cirsium verutum (D. Don) Spreng.		Thistle	1300-1500			
97	Cirsium wallichii DC.	Thakal	Thistle	1500			
98	Conyza japonica (Thunb.) Less.		Herb	1300			
99	Conyza stricta Willd.		Herb	1300-1500			
100	Cotula anthemoides L.		Herb	1600			
101	Dichrocephala integrifolia (L. f.) O. Kuntze		Herb	1600			
102	Eclipta prostrata L.		Herb	1600			
103	Elephanthopus scaber L.		Herb	1500			
104	Emilia sonchifolia (L.) DC.		Herb	1500			
105	Erechtites valerianaefolia DC.		Herb	1400			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
106	Erigeron floribundus (Kunth) Sch.Bip.		Herb	1300			
107	Galinsoga parviflora Cav.	Chitlange ghans	Herb	2700			
108	Gnaphalium hypoleucum DC.		Herb	1400			
109	Gnaphalium luteo-album L.	Kairo jhar	Herb	1400			
110	Grangea maderspatana (L.) Poir.		Herb	1500			
111	Guizotia abyssinica Cass.		Herb	1500			
112	Inula cappa DC.		Shrub	1500-1800			
113	Ixeris gracilis (DC.) Stebbins		Herb	1400			
114	Ixeris polycephala Cass.		Herb	1450			
115	Laggera alata (D. Don) Schulz.-Bip. ex Oliver		Herb	1400			
116	Myriactis nepanesis Less.		Herb	1500-2400			
117	Rhynchospermum verticillatum Reinw. ex Blume		Herb	1600			
118	Siegesbeckia orientalis L.		Herb	1400			
119	Sonchus arvensis L.		Herb	1500			
120	Sonchus olearaceus L.		Herb	1500			
121	Spillanthus acmella (L.) Murr.		Herb	1300-2100			
122	Spillanthus pseudo-acmella (L.) Murr.		Herb	1500			
123	Tragopogon gracile D. Don		Herb	1600			
124	Tridax procumbens L.		Herb	1300			
125	Vernonica cinerea (L.) Less		Herb	1600			
126	Vicoa indica (L.) DC.		Herb	1500			
127	Wedelia calendulacea Less		Herb	1600			
128	Xanthium strumarium L.		Herb	1600			
129	Youngia japonica (L.) DC.		Herb	1400			
Convolvulaceae							
130	Ipomea purpurea (L.) Roth.		Climber	1300			
131	Ipomea quamoclit L.		Climber	1300			
132	Porana racemosa Roxb.		Creeping herb	1400			
Coriariaceae							
133	Coriaria nepalensis Wall.	Machhino	Shrub	1500			
Cornaceae							
134	Cornus oblonga Wall.		Tree	1500			
135	Toricellia tiliaefolia DC.		Tree	1500			
Corylaceae							
136	Corylus ferox Wall.		Tree	1700			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
Crassualaceae							
137	Kalanchoe integra (Medik.) Kuntze		Succulent herb	1300			
Cruciferae							
138	Capsella bursa-pastoris (L.) Medikus		Herb	2150			
139	Cardamine scutata Thunb.		Herb	1600			
Cucurbitaceae							
140	Bryonopsis laciniosa (L.) Naud.	Shivalingi	Herb	1500			
Droseraceae							
141	Drosera peltata Sm.	Pamga	Herb	1500			
Elaeagnaceae							
142	Elaeagnus conferta Roxb.	Madilo	Shrub	1900			
Ericaceae							
143	Gaultheria fragrantissima Wall.	Dhasingare, Padkine	Shrub	1500-2100			
144	Lyonia ovalifolia (Wall.) Drude	Angeri	Tree	1400-2000			
145	Pieris formosa (Wall.) D. Don	Gineri	Tree	1700			
146	Rhododendron arboreum Sm.	Lali gurans	Tree	1700-2800			
Euphorbiaceae							
147	Arachne cordifolia (Decne.) Hurusawa		Shrub	1600			
148	Chamaesyce hirta (L.) Mill.	Rato lahare ghans	Prostrate herb	1600			
149	Euphorbia heterophylla L.		Herb	1600			
150	Euphorbia royleana Boiss.		Shrub	1600			
151	Glochidion velutinum Wight.		Tree	1300			
152	Jatropha curcas L.	Sajiwan	Shrub	1400			
153	Mallotus nepalensis Muell. Arg.		Tree	1600			
154	Mallotus philippinensis (Lam.) Muelll.-Arg.	Sindure	Shrub or tree	1400			
155	Mercurialis leiocarpa Sieb. & Zucc.		Herb	1600			
156	Phyllanthus emblica L.	Amala	Tree	1500			
157	Phyllanthus niuri L.	Amala	Herb or shrub	1600			
158	Ricinus communis L.	Ander	Shrub or tree	1600			
159	Sapium insigne (Royle) Benth. ex Hook. f.	Khirro	Tree	1400			
Fagaceae							
160	Castanopsis indica (Roxb.) A. DC.	Dhale katus	Tree	1700			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
161	Castanopsis tribuloides (Sm.) A. DC.	Musure katus	Tree	1300			
162	Quercus glauca Thunb.	Phalat	Tree	1900			
Flacourtiaceae							
163	Xylosma controversum Clos	Dhade kanda	Tree	1300-1800			
Gentianaceae							
164	Gentiana capitata Buch.-Ham. ex D. Don	Hans phul	Herb	2100-2700			
165	Gentiana pedicellata (D. Don) Wall. ex Griseb		Herb	1700			
166	Swertia angustifolia Buch.-Ham. ex D. Don	Chiraito	Herb	1700			
167	Swertia chirayita (Roxb.) Karsten	Chiraito	Herb	1700			
Geraniaceae							
168	Geranium nepalense Sweet		Herb	1500-2300			
Gesneriaceae							
169	Aeschynanthus parviflorus (D. Don) Spreng.		Epiphytic sub-shrub	1600			
170	Chirita urticaefolia Buch.-Ham. ex D. Don	Ankhle ghans	Herb	1500-2000			
171	Coralloidiscus lanuginosus (DC.) Burt.		Herb	1600			
172	Didymocarpus cinereus D. Don		Herb	1500			
173	Lysionotus serrata D. Don		Epiphytic herb	1300			
174	Rhynchoglossum obliquum Blume		Herb	1400-1700			
Hippocastanaceae							
175	Aesculus indica Colebr. ex Cambess.) Hook.	Naru, Lekh pangro, Bankhor	Tree	1300			
Hydrangeaceae							
176	Deutzia staminea R. Br. ex Wall.		Shrub	1500			
177	Dichroa febrituga Lour.	Ganaune pat	Shrub	1500-1900			
178	Hydrangia aspera D. Don	Hansaraj, Firfire ghans	Shrub	1700			
Hypericaceae							
179	Hypericum elodeoides Choisy		Herb	1600			
180	Hypericum japonicum Thunb.		Shrub	1500 -2100			
181	Norysca cordifolia (Choisy) Blume		Shrub	1600			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
Juglandaceae							
182	Englehardtia spicata Blume	Mauwa	Tree	1400			
183	Juglans regia L.	Okhar	Tree	1500	NT		P
Labiatae							
184	Ajuga lobata D. Don		Creeping herb	2100			
185	Ajuga macrosperma Wall. ex Benth.	Ghole ghans	Prostrate herb	1500			
186	Anisomeles indica O. Kuntze	Rato charpate	Herb	1500			
187	Clinopodium longicaule Benth.	Pipermint	Slender herb	1400-2300			
188	Clinopodium umbrosum (M. B.) C. Koch		Prostrateherb	1300-2000			
189	Colebrookea oppositifolia Sm.	Dhusure	Shrub	1300-1400			
190	Coleus forskholii (Willd.) Briq.		Herb	1500			
191	Craniotome versicolor Reichb.	Batuli silam	Herb	1400-2400			
192	Dysophylla auricularia (L.) Blume		Slender herb	1400			
193	Elsholtzia blanda (Benth.) Benth.	Ban silam	Herb	1500-2100			
194	Elsholtzia stachyodes (Link) Raizada & H.O. Saxena	Ban silam	Herb	1500			
195	Geniosporum coloratum (D. Don) O. Kuntze		Herb	1600			
196	Leucas cephalotes (Roth.) Spreng.		Herb	1400			
197	Leucas mollissima Wall. ex Benth.		Straggling herb	1600			
198	Leucosceptrum canum Sm.	Bhusure	Tree	1800-2300			
199	Melissa flava Benth.		Herb	1500			
200	Micromeria biflora Benth.		Herb	1500-1800			
201	Mosla dianthera (Buch.-Ham.) Maxim.		Herb	1300-2100			
202	Ocimum basilicum L.	Babari phul	Herb	1500			
203	Orthosiphon incurvus Benth.		Herb	1400			
204	Perilla frutescens (L.) Brit.	Silam	Herb	1300			
205	Plectranthus mollis (Ait.) Spreng.		Herb	1400			
206	Pogostemon glaber Benth.	Rudilo	Herb or shrub	1500-2100			
207	Rabdosia coesta (Buch.-Ham.) Kudo		Herb	1500			
208	Rabdosia lophanthoides (Buch.-Ham. ex D. Don) Hara	Masinu charpate	Herb	1500			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
209	Rabdosia lophanthoides (Buch.-Ham. ex D. Don) Hara var. gerardiana (Benth.) Hara	Seto silam	Herb	1600			
210	Salvia coccinea L.		Herb	1300			
211	Scutellaria barbata D. Don		Herb	1400			
212	Scutellaria discolor Colebr.	Nilo butte ghans	Herb	1500-2000			
213	Scutellaria quadrifarium Buch.-Ham. ex D. Don	Kalo rudilo	Herb	1500			
214	Scutellaria repens Buch.-Ham. ex D. Don		Herb	1500			
215	Scutellaria scandens D. Don		Under shurb	1800			
Lardizabalaceae							
216	Holboellia latifolia Wall.	Guphala	Climber	1400			
Lauraceae							
217	Cinnamomum caudatum Nees		Tree	1600			
218	Cinnamomum glanduliferum (Wall.) Meisn		Tree	1400			
219	Cinnamomum tamala (Buch.-Ham.) Nees & Eberm.		Tree	1500			
220	Lindera nacusua (D. Don) Merrill		Tree	1500-2100			
221	Litsea cubeba (Lour.) Pers.		Tree	1500			
222	Litsea doshia (Buch.-Ham. ex D. Don) Kosterm.	Paheli	Tree	1500			
223	Litsea lancifolia (Roxb. ex Nees) Hook.f.		Tree	1300-2500			
224	Machilus gamblei King ex Hook. f.	Kathe kaulo	Tree	1300-1800			
225	Neolitsea cuipala (D. Don) Kosterm.		Tree	1300			
226	Neolitsea umbrosa (Nees) Gamble		Tree	1400			
227	Persea odoratissima (Nees) Kosterm.	Gobre kaulo, Kaulo	Tree	1500			
228	Persea pallida (Nees) Oliv.		Tree	1600			
229	Phoebe lanceolata (Nees) Nees		Tree	1600			
230	Phoebe paniculata (Nees) Nees		Tree	1300			
Leguminosae							
231	Albizia mollis Boiv.	Siris	Tree	1500			
232	Atylosis mollis Benth.		Twining herb	1600			
233	Atylosis volubilis (Blanco) Gamble		Twining herb	1600			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
234	Bauhinia retusa Roxb.		Tree	1500			
235	Bauhinia variegata L.	Koiralo	Tree	1500			
236	Butea monosperma (Lamark.) Taub.		Tree	1300			
237	Cassia fistula L.	Rajbrikshy, Amaltas	Tree	1400			
238	Cassia occidentalis L.	Powar	Shrub	1400			
239	Cassia tora L.	Chakra mandi, Tapre	Shrub	1400			
240	Crotalaria nana Burm.f.		Herb	1500			
241	Crotalaria sessiliflora L.		Herb	1400			
242	Desmodium confertum DC.		Shrub	1600			
243	Desmodium gangeticum (L.) DC.		Shrub	1600			
244	Desmodium heterocarpon (L.) DC.		Shrub	1300-1800			
245	Desmodium laxiflorum DC.		Shrub	1600			
246	Desmodium microphyllum DC.	Bute kanike	Shrub	1350			
247	Desmodium oxyphyllum DC.	Gahare ghans	Herb	1500			
248	Desmodium triflorum (L.) DC.		Herb or shrub	1350			
249	Erythrina arborescens Roxb.	Kimsuka phul	Shrub or tree	1600			
250	Flemingia macrophylla (Willd.) Merr.		Shrub	1500			
251	Indigofera dosua Buch. Ham. ex D. Don		Shrub	1500			
252	Lathyrus aphaca L.	Bahabulba	Herb	1500			
253	Lathyrus sativus L.	Khesari	Herb	1500			
254	Lotus corniculatus L.	Khesari	Herb	1500			
255	Mimosa rubicaulis Lamarck.	Boksi ghans	Shrub	1500			
256	Smithia sensitiva Ait.		Herb or under shrub	1300			
257	Vicia hirsuta (L.) S. F. Gray	Munmun, Akata	Herb	1500			
Lentibulariaceae							
258	Utricularia aurea Lour.		Aquatic herb	1500			
259	Utricularia caerulea L.		Herb	1300			
260	Utricularia scandens Benj.		Herb	1300			
261	Utricularia striatula Sm.		Herb	1600			
Linaceae							
262	Reinwardtia indica Dumortier	Pyauli, Bakhre ghans	Herb to shrub	1600			
Loganiaceae							
263	Buddleja asiatica Lour.	Bhimsen pati	Shrub or tree	1800			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
264	Buddleja paniculata Wall.	Narayan pati	Shrub or tree	1800			
Loranthaceae							
265	Helixanthera ligustrina (Wall.) Danser	Ainjeru	Semiparasitic shrub	1400			
266	Loranthus odoratus Wall.	Ainjeru	Parasitic shrub	1500			
267	Loranthus pentapetalus Roxb.	Ainjeru	Semiparasitic shrub	1600			
268	Scurrula parasitica L.		Parasitic shrub	2100			
269	Scurrula pulverulenta (Wall.) G. Don	Ainjeru	Parasitic shrub	1400			
270	Viscum articulatum Burm. f.	Hadchur	Parasitic shrub	2100			
Lythraceae							
271	Ammania auriculata Willd.		Herb	1400			
272	Cuphea procumbens Cav.		Herb	1500			
273	Rotala indica (Willd.) Koehne		Herb	1400			
274	Woodfordia fructicosa (L.) Kurtz	Amar phul, Dhayaro	Shrub	1600			
Magnoliaceae							
275	Michelia champaca L.	Sun Champ	Tree	1300			
276	Michelia kisopa Buch.-Ham. ex DC.	Seto Champ	Tree	1300			
277	Michelia velutina DC.		Tree	1300			
278	Talauma hodgsonii Hook. f. & Thoms.		Tree	1800		III	
Malvaceae							
279	Gossypium herbaceum L.	Kapas	Shrub	1500			
280	Malva sylvestris L.		Shrub	1500			
281	Sida rhombifolia L.	Sano chillya	Herb	1500			
282	Urena lobata L.	Nalu kuro	Shrub	1500			
Melastomataceae							
283	Melastoma malabathricum L.		Herb	1500-1800			
284	Melastoma normale D. Don		Shrub	1500			
285	Osbeckia nepalensis Hook.	Seto chulsi	Shrub	1500			
286	Osbeckia stellata D. Don	Rato chulsi	Shrub	1500			
287	Oxyspora paniculata (D. Don) DC.		Shrub	1500			
Meliaceae							
288	Cedrela toona Roxb. & Rottl.	Tooni	Tree	1400			
289	Chikrassia tabularis A. Juss.		Tree	1500			
290	Melia axederach L.	Bakaino	Tree	1400			
291	Walsura trijuga (Roxb.) Kurz	Aankh Taruwa	Tree	1500			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
Menispermaceae							
292	Cocculus laurifolia DC.		Shrub or Tree	1500			
293	Stephania elegans Hook. f. & Thoms.	Batule pat	Climber	1500			
294	Stephania japonica (Thunb.) Miers		Shrub or climbing shrub	1500			
295	Tiliacora acuminata (Lamk.) Miers.	Rukh kane	Climbing shrub	1500			
Moraceae							
296	Ficus benghalensis L.	Bar	Tree	1500			
297	Ficus elastica L.	Rabar	Tree	1400			
298	Ficus hederacea Roxb.		Scandent shrub	1400			
299	Ficus neriifolia J.E. Sm.	Dudhilo	Tree	1400			
300	Ficus religiosa L.	Pipal	Tree	1400			
301	Ficus sarmentosa Buch.-Ham. ex J. E. Sm.	Ban timila	Climber	1300			
302	Morus alba L.	Kimbu	Tree	1800			
Myricaceae							
303	Myrica esculenta Ham. ex D. Don	Kaphal	Tree	1500			
Myrsinaceae							
304	Ardisia macrocarpa Wall.		Shrub	1500-2100			
305	Maesa chisia Buch.-Ham. ex D. Don	Bilauni	Shrub or tree	1800			
306	Maesa macrophylla (Wall.) A. DC.	Paha phal	Shrub	1500-2400			
307	Myrsine africana L.		Shrub	1500			
308	Myrsine capitellata Wall.	Seti kath	Tree	1500			
309	Myrsine semiserrata Wall.	Kali kath	Tree	1500-2700			
Myrtaceae							
310	Syzygium cumini (L.) Skeel		Tree	1500			
Nyctaginaceae							
311	Mirabilis jalapa L.		Herb	1300			
Oleaceae							
312	Fraxinus floribunda Wall.	Lankuri	Tree	1500-2000			
313	Jasminum dispermum Wall.	Lahare jai	Climbing shrub	1800			
314	Jasminum heterophyllum Roxb.	Ban jai	Shrub	1500			
315	Jasminum humile L.	Jai	Shrub	1500			
316	Ligustrum indicum (Lour.) Merril	Kanike phul	Shrub	1300			
317	Nyctanthes arbor-tristis L.	Parijat	Shrub or tree	1600			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
318	Osmanthus fragrans Lour.	Siringe	Tree	1300-2100			
Onagraceae							
319	Epilobium cylindricum (D. Don) C. B. Clarke		Herb	1600			
320	Oenothera rosea Ait.		Herb	1600			
Orobranchaceae							
321	Aeginetia indica L.		Parasitic herb	1400			
Oxalidaceae							
322	Oxalis corniculata L.	Chari amilo	Creeping herb	2000			
323	Oxalis latifolia Humb.	Thulo chari amilo	Herb	1400			
Papavaraceae							
324	Argemone mexicana L.	Thakal	Herb	1400			
Pedaliaceae							
325	Sesamum indicum L.		Herb	1300			
Phrymaceae							
326	Phryma leptostachya L.		Herb	1600			
Phytolaccaceae							
327	Phytolacca acinosa Roxb.	Jaringo	Herb	2400			
Piperaceae							
328	Peperomia tetraphylla (Forst. f) Hook. & Arn.		Epiphytic herb	2300			
Pittosporaceae							
329	Pittosporum napaulense (DC.) Rehder & Wilson		Medium sized tree	1400			
Plantaginaceae							
330	Plantago major L.	Isabgol	Herb	1500-2100			
Plumbaginaceae							
331	Plumbago zeylanica L.	Chitu	Herb or shrub	1600			
Polygalaceae							
332	Polygala crotalarioides Buch-Ham. ex D. Don		Herb	1500			
333	Polygala triphylla Buch-Ham. ex D. Don	Phapare ghans	Herb	1500			
Polygonaceae							
334	Fagopyrum dibotrys (D. Don) Hara		Herb	1300			
335	Fagopyrum esculentum Moench	Phapar	Herb	1300			
336	Persicaria hydropiper (L.) Spach	Pire jhar	Herb	1300			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
337	Persicaria microcephala (D. Don) H. Gross	Thulo ratnaule	Shrub	1500			
338	Persicaria nepalensis (Meisn.) H. Gross	Thulo ratnaulo	Herb	1500			
339	Persicaria perfoliata (L.) H. Gross		Climber	1300			
340	Persicaria posumbu (Buch.-Ham. ex D. Don) H. Gross	Seto pire ghans	Herb	1500			
341	Persicaria viscosa (Buch.-Ham. ex D. Don) Nakai		Herb	1500			
342	Polygonum amplexicaule D. Don	Ratnaule jhar	Herb	1800			
343	Polygonum sphaerocephalum Wall. ex Meisn.		Trailing herb	1500			
Portulaceae							
344	Portulaca olearacea L.		Herb	1400			
Primulaceae							
345	Anagalis arvensis L.		Herb	1400			
346	Androsace saxifragaefolia Bunge		Herb	1500			
347	Lysimachia alternifolia Wall.	Butte ghans	Herb	1500-2100			
348	Lysimachia debilis Wall.		Herb	1500			
349	Lysimachia pyramidalis Wall.		Herb	1300-1500			
Proteaceae							
350	Grevillea robusta A. Cunn. ex R. Br.	Kainyo phul	Tree	1300			
Ranunculaceae							
351	Clematis grewiaeflora DC.		Climber	1500 to 1800			
352	Clematis smilacifolia Wall.		Climber	1500			
353	Delphinium altissimum Wall.	Bishadi ghans	Herb	1400			
354	Delphinium denudatum Wall. ex Hook. f.		Herb	1400			
355	Rannunculus diffusus DC.	Sano saro	Herb	1600			
356	Rannunculus muricatus L.		Herb	1400			
357	Rannunculus scleratus L.		Herb	1400			
358	Thalictrum folliolosum DC.	Dampate	Herb	1900 to 2200			
Rhamnaceae							
359	Rhamnus nepalensis Wall. ex Lawson	Chile kath	Shrub	1500			
360	Ziziphus incurva Roxb.	Hade bayar	Tree	1300-1500			
361	Ziziphus mauritiana Lam.	Bayar	Tree	1500			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
Rosaceae							
362	Agrimonia pilosa Ledeb. var. nepalensis Ledeb.		Herb	1600-2300			
363	Duchesnea indica (Andr.) Focke	Sarpa ko kaphal	Herb	1400			
364	Eriobotrya dubia Decne.	Jure kaphal	Tree	1700			
365	Eriobotrya japonica Lindl.		Tree	1400			
366	Prunus cerasoides D. Don	Ban paiyun	Tree	1700-2600			
367	Pyracantha crenulata (D. Don) Roemer	Ghangaru	Shrub	1400			
368	Pyrus pashia Buch.- Ham. ex D. Don	Mayal	Tree	1600			
369	Rosa brunonii Lindl.		Shrub	1600			
370	Rubus ellipticus Sm.	Ainselu	Shrub	1600			
371	Rubus foliolosus D. Don	Kalo ainselu	Shrub	1600			
372	Rubus paniculatus Sm.	Kalo ainselu, Rukh ainselu	Climber	1800-2300			
373	Spiraea bella Sims	Seto khareto	Shrub	1600			
374	Spiraea micrantha Hook. f.		Shrub	1600			
375	Stranvaesia nussia (D. Don.) Decne.	Jure mayal	Tree	1600			
Rubiaceae							
376	Anthocephalus cadamba Miq.	Kadam,	Tree	1400			
377	Galium asperifolium Wall. ex Roxb.		Herb	1600			
378	Galium elegans Wall. ex Roxb.		Herb	1700			
379	Hedyotis corymbosa (L.) Lamark		Herb	1400			
380	Hedyotis diffusa Willd.		Herb	1400			
381	Hedyotis lineata Roxb.		Herb	1400			
382	Hedyotis paniculata (L.) Dence. ex Kurtze		Herb	1600			
383	Hedyotis scandens Roxb. ex D. Don	Dudhe laharo	Climber	1500-1900			
384	Luculia gratissima (Wall.) Sweet		Shrub	1300-2100			
385	Mussaenda macrophylla Wall.	Dhobini	Shrub	1300			
386	Mussaenda roxburghii Hook. f.		Shrub	1300			
387	Mussaenda treutleri Stapf.	Dhobini	Shrub	1500			
388	Neanotis ingrata (Wall. ex Hook. f.) W. H. Lewis	Pani ghans	Herb	1500			
389	Ophiorrhiza fasciculata D. Don		Herb	1400			
390	Ophiorrhiza thomsonii Hook. f.		Herb	1600			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
391	Paederia scandens (Lour.) Merril.		Twinning shrub	1600			
392	Rubia manjith Roxb. ex Fleming	Majitho	Climbing herb	1500-2300			
393	Spermadicton suaveolens Roxb.		Shrub	1600			
394	Wendlandia coriacea DC.		Small tree	1500			
395	Wendlandia puberula DC.		Small tree	1600			
Rutaceae							
396	Aegle marmelos (L.) Correa	Bel	Tree	1400			
397	Murrya exotica L.	Kamini	Shrub to tree	1400			
398	Toddalia asiatica (L.) Lam		Shrub	1400			
399	Zanthoxylum armatum DC.	Timur	Shrub	1400-1600			
Sabiaceae							
400	Meliosma simplicifolia (Roxb.) Walp.		Tree	1500			
Salicaceae							
401	Salix babylonica L.	Bains	Tree	1600			
Santalaceae							
402	Osyris wightiana Wall. ex Wight	Nun dhiki	Shrub or tree	1600			
403	Pyrularia edulis (Wall.) DC		Tree	1300			
Sapindaceae							
404	Sapindus mukorossi Geartn.	Rittha	Tree	1400			
Sapotaceae							
405	Bassia butyracea Roxb.	Chiuri	Tree	1400			
Saurauiaceae							
406	Saurauia napaulensis DC.	Gogan	Tree	1800			
Scrophulariaceae							
407	Lindenbergia grandiflora (Buch.-Ham. Ex D. Don) Benth.	Bhendi phul	Rambling herb	1500-1800			
408	Lindenbergia indica (L.) O. Kuntze		Herb	1500			
409	Majus dentatus Wall. ex Benth.		Herb	1300			
410	Majus japonicus (Thunb.) O. Kuntze		Herb	1300			
411	Majus surculosus D. Don		Creeping herb	1600-2000			
412	Torenia cordifolia Roxb.		Herb	1500			
413	Torenia diffusa D. Don		Herb	1500-2300			
414	Veronica javinca Bl.		Herb	1300			
415	Wightia speciosissima (D. Don) Merril		Epiphytic climbingherb	1300			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
Solanaceae							
416	Cestrum elegans Schlecht		Shrub	1600			
417	Cestrum nocturnum L.	Hasina	Shrub	1600			
418	Cestrum parqui L'Herit		Shrub	1400			
419	Datura metel L.	Kalo dhaturo	Herb or shrub	1500			
420	Datura stramonium L.	Dhaturo	Herb or shrub	1300			
421	Datura suaveolens Humb. & Bonpl. ex Willd.	Dhaturo	Herb	1500			
422	Nicandra physaloides Gaertn.		Herb	1300			
423	Nicotiana plumbaginifolia Viviani	Kancho paat	Herb	1400			
424	Nicotiana tabacum L.	Surti, Kancho paat	Herb	1400			
425	Physalis peruviana L.	Jangali mewa	Herb	1400			
426	Solanum aculeatissimum Jacq.		Herb or shrub	1300			
427	Solanum crassipetalum Wall.	Ban bihi	Shrub	1400			
428	Solanum indicum L.	Bihi	Herb or shrub	1600			
429	Solanum nigrum L.	Bihi	Herb	1700-2000			
430	Solanum torvum Swartz	Thulo bihi	Shrub	1500			
431	Solanum verbascifolium L.		Shrub	1500			
Staphyleaceae							
432	Turpinia nepalensis Wall. ex Wight & Arn.		Tree	1600			
Symplocaceae							
433	Symplocos purifolia Wall. ex G. Don	Seto birauli	Tree	1500-2300			
Theaceae							
434	Camellia kissi Wall.	Chiapate, Hinguwa	Shrub or tree	1500-2200			
435	Cleyera ochnacea DC.	Bakal pate	Tree	1500-2200			
436	Eurya acuminata DC.	Jhingane	Tree	1400-2300			
437	Schima wallichii (DC.) Korth.	Chilaune	Tree	1500-2100			
Tiliaceae							
438	Grewia asiatica L.		Tree	1500			
439	Grewia oppositifolia Ham. ex Roxb.	Syal phusre	Tree	1600			
440	Triumfetta annua L.		Herb	1400			
441	Triumfetta bartramia L.		Shrub	1500			
442	Triumfetta pilosa Roth.	Ban kuro	Herb	1400			
Ulmaceae							
443	Celtis australis L.	Khari	Tree	1500			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
Umbelliferae							
444	Bupleurum tenue Buch.-Ham. ex D. Don		Herb	1600			
445	Centella asiatica (L.) Urban		Herb	1500			
446	Hydrocotyle nepalensis Hook.		Herb	1600-2100			
447	Hydrocotyle sibthorpioides Lamarck		Herb	1400			
448	Oenanthe linearis Wall. ex C.B. Clarke		Herb	1400			
449	Sanicula elata Buch.-Ham. ex D. Don.		Herb	1400-2400			
450	Selinum tenuifolium Wall. ex C. B. Clarke		Herb	1600-2600			
Urticaceae							
451	Boehmeria platyphylla D. Don	Gargalo	Shrub	1500			
452	Boehmeria rugulosa Wedd.	Getha	Tree	1600			
453	Boehmeria ternifolia D. Don		Shrub or tree	1500			
454	Debregeasia longifolia (Burm. f.) Wedd.	Tushare	Shrub or tree	1500			
455	Elatostema platyphyllum Wedd.	Sano gagleto	Herb	1500			
456	Girardinia diversifolia (Link) Friis	Bhangre sisnu	Herb	1700			
457	Gonostegia hirta (Bl.) Miq.	Mas lahare	Herb	1300-2000			
458	Maoutia puya (Hook. f.) Wedd.		Shrub	1600			
459	Pilea peploides Hook. & Arn.		Herb	1400			
460	Pilea symmeria Wedd.		Herb	2300			
461	Pouzolzia zeylanica (L.) J. Bennet & Brown		Herb or shrub	1400			
462	Urtica dioica L.		Herb	1300			
Valerianaceae							
463	Valeriana hardwickii Wall.	Nakkali jatamansi	Herb	1500-2700			
464	Valeriana jatamansi Jones	Sugandhawal	Herb	1500		II	P
Verbenaceae							
465	Callicarpa arborea Roxb. ex C. B. Clarke	Mas gede	Tree	1500			
466	Callicarpa macrophylla Vahl.		Shrub	1300-1800			
467	Caryopteris foetida (D. Don) Thellung.		Shrub	1300			
468	Clerodendron fragrans Ventenat		Shrub	1300			
469	Clerodendron japonicum (Thunb.) Sweet		Shrub	1300			
470	Lantana camara L.	Gandhe phul	Shrub	1500			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
471	Lippia nodiflora (L.) L. C. Richard ex Michaux		Creeping herb	1300			
472	Verbena officinalis L.		Herb	1300			
473	Vitex negundo L.	Simali	Shrub	1600			
Violaceae							
474	Viola serpens Wall.	Ghatte ghans	Herb	1300-2000			
Vitaceae							
475	Ampelocissus glandulosa (Wall.) Momoyama		Climber	1300			
476	Ampelocissus sikkimensis (Laws.) Planch.		Climber	1400-1800			
477	Cayratia pedata Gangnep.		Climber	1400			
478	Parthenocissus semicortata (Laws.) Planch.		Climber	1400-1900			
479	Tetrastigma obtectum (Wall.) Planch.		Creeping herb	1600-2500			

Monocot and Gymnosperm

SN	Scientific name	Local name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
Agavaceae							
1	Agave americana L.	Ketuke	Shrub	1500			
Amaryllidaceae							
2	Crinum amoenum Roxb.	Hare lasun	Herb	1300			
Araceae							
3	Acorus calamus L.	Bojho	Herb	2200			
4	Amorphophallus bulbifer (Roxb.) Blume		Herb	1400			
5	Ariopsis peltata J. Grah.		Herb	1500			
6	Arisaema concinnum Schott		Herb	1600			
7	Arisaema consanguineum Schott		Herb	1700			
8	Arisaema costatum (Wall.) Martius		Herb	1600			
9	Remusatia vivipara (Loddiges) Schott		Herb	1500			

SN	Scientific name	Local name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
10	Thomsonia nepalensis Wall.		Herb	1500			
Commelinaceae							
11	Amischophacelus axillaris (L.) Rolla	Kane	Herb	1500			
12	Commelina bengalensis L.	Ban kane	Herb	1500			
13	Commelina hasskarlii C. B. Clarke		Herb	1400			
14	Commelina paludosa Blume		Herb	1600			
15	Cyanotis cristata (L.) D. Don		Herb	1300			
16	Cyanotis vaga (Lour.) J. A. & J. H. Schultes		Herb	1500			
17	Murdannia blumei (Hassk.) Brenan		Herb	1400			
18	Murdannia spirata (L.) Bruckner		Herb	1500			
Cyperaceae							
19	Bulbostylis densa (Wall. ex Roxb.) Hand.-Mazz.		Herb	1500			
20	Carex baccans Nees ex Wight		Herb	1300			
21	Carex brunnea Thunb.		Herb	1500			
22	Carex cruciata Wahlenb.		Herb	1400			
23	Carex daltonia Boot		Herb	1400			
24	Carex japonica Thunb.		Herb	1400			
25	Carex ligulata Nees ex Wight		Herb	1500			
26	Carex longipes D. Don		Herb	1500			
27	Carex nubigena D. Don		Herb	1600			
28	Carex stramentita Boott ex Bockeler		Herb	1500			
29	Cyperus aristatus Rottb.		Herb	1300			
30	Cyperus difformis L.		Herb	1300			
31	Cyperus haspan L.		Herb	1400			
32	Cyperus iria L.		Herb	1300			
33	Cyperus niveus Retz.		Herb	1500			
34	Cyperus pilosus Vahl.		Herb	1600			

SN	Scientific name	Local name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
35	Cyperus rotundus L.	Mothe	Herb	1300			
36	Cyperus tenuispica Steudel.		Herb	1400			
37	Eleocharis congesta D. Don		Herb	1600			
38	Eleocharis palustris (L.) R. Br.		Herb	1300			
39	Kyllinga brevifolia Rottb.		Herb	1300			
40	Kyllinga monocephala Rottb.		Herb	1500			
41	Mariscus sieberianus Nees ex C. B. Clarke		Herb	1300			
42	Pycreus globosus Reich.		Herb	1300			
43	Pycreus sanguinolentus (Vahl) Nees		Herb	1600			
44	Scirpus mucronatus L.		Herb	1300			
Dioscoreaceae							
45	Dioscorea bulbifera L.	Ban tarul	Herb	1400			
46	Dioscorea pentaphylla L.		Herb	1400			
Eriocaulaceae							
47	Eriocaulon luzulaefolium Mart.		Herb	1500			
48	Eriocaulon nepalense Prescott ex Bong.	Bhuri ghans	Herb	1500			
Gramineae							
49	Agropyron semicostatum Nees & Steud.		Herb	1500			
50	Alopecurus aequalis Sobol.		Herb	1500			
51	Apocopsis paleacea (Trin.) Hochr.		Herb	1500			
52	Arthraxon lancifolius (Trin.) Hochst.		Herb	1400			
53	Arthraxon quartinianus (A. Rich.) Nash		Herb	1400			
54	Arundinaria falcata Nees		Herb	1500			
55	Arundinella bengalensis (Sreng.) Druce		Herb	1400			
56	Arundo donax L.		Herb	1500			

SN	Scientific name	Local name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
57	Bothriochloa bladhii (Retz.) S.T. Blake		Herb	1400			
58	Bothriochloa ischaemum (L.) Keng		Herb	1400			
59	Bothriochloa parviflora (R. Br.) Ohwi		Herb	1400			
60	Brachiaria villosa (Lamk.) A. Camus		Herb	1400			
61	Cephalostachyum capitatum Munro	Gopi bans	Herb	1400			
62	Chrysopogon aciculatus (Retz.) Trin.		Herb	1300			
63	Coix lachryma-jobi L.	Bhrikaulo	Herb	1300			
64	Cymbopogon pendulus (Nees ex Steud.) Wats.	Bhrikaulo	Herb	1300			
65	Digitaria adscendens (HBK) Henr.		Herb	1300			
66	Digitaria timorensis (Kunth.) Bal.		Herb	1400			
67	Dimeria ornithopoda Trin.		Herb	1400			
68	Echinochloa crusgalli (L.) P. Beauv.		Herb	1600			
69	Eleusine indica (L.) Gaertn.		Herb	1400			
70	Eragrostis atrovirens (Desf.) Trin. ex Steud.		Herb	1500			
71	Eragrostis tenella (L.) P. Beauv.		Herb	1300			
72	Eragrostis unioloides (Retz.) Nees ex Steud.		Herb	1300-1700			
73	Erianthus longisetosus Anderss.		Herb	1700			
74	Hemarthria compressa (L. f.) R. Br.		Herb	1400			
75	Heteropogon contortus (L.) P. Beauv. ex Roem. & Schult.	Khar ghans	Herb	1500			
76	Imperata cylindrica (L.) P. Beauv.	Siru	Herb	1300			
77	Isachne globosa (Thunb.) O. Kuntze		Herb	1500			

SN	Scientific name	Local name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
78	Isachne miliacea Roth.		Herb	1400			
79	Ischaemum rugosum Salisb.		Herb	1600			
80	Microstegium ciliatum (Trin.) A. Camus		Herb	1300			
81	Microstegium nudum (Trin.) A. Camus		Herb	1500			
82	Neyraudia reynaudiana (Kunth) Keng ex Hitch.		Herb	1500			
83	Oplisemenus burmanii (Retz.) P. Beauv.		Herb	1300			
84	Oplisemenus composites (L.) P. Beauv.		Herb	1500			
85	Panicum psilopodium Trin.		Herb	1400			
86	Paspalum distichum L.		Herb	1600			
87	Paspalum scrobiculatum L.		Herb	1300			
88	Phalaris minor Retz.		Herb	1600			
89	Phragmites karka (Karka.) Trin. ex Steud.		Herb	1600			
90	Pogonantherum crinitum (Thunb.) Kunth		Herb	1500			
91	Pogonantherum paniceum (Lam.) Hack.		Herb	1500			
92	Polypogon monspeliensis (L.) Desf.		Herb	1600			
93	Pseudechinolaena polystachya (HBK) Stapf.		Herb	1500			
94	Saccharum spontaneum L.	Kans	Herb	1400			
95	Sacciolepis indica (L.) A. Chase		Herb	1500			
96	Setaria forbesiana (Nees ex Steud.) Hook. f.		Herb	1300			
97	Setaria geniculata (Lamk.) P. Beauv.		Herb	1400			
98	Setaria glauca (L.) P. Beauv.		Herb	1500			

SN	Scientific name	Local name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
99	Setaria pallidefusca (Schumach.) Stapf & C. E. Hubb		Herb	1300			
100	Setaria plicata (Lam.) T. Cooke		Herb	1500			
101	Sporobolus diander (Retz.) P. Beauv.		Herb	1300			
102	Sporobolus fertilis (Steud.) W. D. Clayton		Herb	1300			
103	Sporobolus piliferus (Trin.) Kunth.		Herb	1300			
104	Tripogon trifidus Munro ex Stapf		Herb	1300			
Hydrocharitaceae							
105	Hydrilla verticillata (L. f.) Royle		Aquatic floating herb	1600			
Hypoxidaceae							
106	Curculigo orchioides Gaertn.	Musali	Herb	1300			
107	Hypoxis aurea Lour.	Karsul, Ban siru	Herb	1400			
Juncaceae							
108	Juncus prismatocaarpus R. Br.		Herb	1300			
Lemnaceae							
109	Lemma perpusilla Torrey		Herb	1400			
Liliaceae							
110	Chlorophytum nepalense (Lind.) Baker		Herb	1300			
111	Ophiopogon intermedium D. Don	Ban kasur	Herb	1300			
Orchidaceae							
112	Aerides longicornu Hook. f.		Epiphytic herb	1500		II	
113	Cirrhopetalum guttulatum Hook. f.		Epiphytic herb	1500		II	
114	Cymbidium giganteum Wall. & Lindl.		Epiphytic herb	1500		II	
115	Dendrobium clavatum Wall. ex Lindl.		Epiphytic herb	1600		II	
116	Dendrobium pierardi Roxb.		Epiphytic herb	1600		II	

SN	Scientific name	Local name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
117	Eria paniculata Lindl. ex Wall.		Epiphytic herb	1300		II	
118	Habenaria dentata (Sw.) Schlecht.		Herb	1600		II	
119	Malaxis josephiana (Reichb. f.) O. Kuntze		Herb	1300		II	
120	Malaxis khasiana (Hook. f.) O. Kuntze		Herb	1500		II	
121	Nervillia scottii (Reichb. f.) Schltr.		Epiphytic herb	1400		II	
122	Oberonia ensiformis (Sm.) Lindl.		Epiphytic herb	1400		II	
123	Oberonia iridifolia (Roxb.) Lindl.		Epiphytic herb	1300		II	
124	Peristylus constrictus Lindl.		Herb	1600		II	
125	Peristylus goodyeroides (D. Don) Lindl.		Herb	1400		II	
126	Sunipia scariosa Lindl.		Epiphytic herb	1400		II	
127	Vanda alpina Lindl.		Epiphytic herb	1400		II	
Pontederiaceae							
128	Monochoria vaginalis (Burm. f.) Presl		Aquatic herb	1400			
Potamogetonaceae							
129	Potamogeton crispus L.		Aquatic submerged herb	1600			
130	Potamogeton polygonifolius Pourr		Aquatic herb	1400			
Smilacaceae							
131	Smilax aspera L.	Kukur daino	Climbing shrub	1500			
132	Smilax lancaefolia Roxb.	Chhatiwan	Climbing shrub	1500			
133	Smilax menispermoidea A. DC.	Kukur daino	Climbing shrub	1500			
134	Smilax perfoliata Loureiro		Climbing shrub	1500			
Zingiberaceae							
135	Curcuma angustifolia Roxb.	Bakhre saro	Herb	1300			
136	Globba clarkei Baker	Devi saro	Herb	1400			

SN	Scientific name	Local name	Habit	Altitude	IUCN	CITES	GoN
GYMNOSPERM							
Pinaceae							
1	Pinus roxburghii Sargent	Khote Salla	Tree	1500-2100			

Pteridophyte

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITE	GoN
Aspleniaceae							
1	Asplenium laciniatum D. Don		Mostly epiphytic	1500-2100			
2	Asplenium varians Wall. ex Hook. & Grev.		Terrestrial	1500			
Athyriaceae							
3	Athyrium drepanopterum (Kunze) A. Brown ex Milde		Terrestrial	1500			
4	Athyrium nigripes (Bl.) Moore		Terrestrial	1500			
5	Athyrium schimperi (A. Br.) Moug. ex Free		Terrestrial	1550			
6	Diplazium lanceum (Thunb.) Presl.		Terrestrial	1400			
7	Diplazium polypodioides Bl.		Terrestrial	1450			
8	Dryoathyrium boryanum (Willd.) Ching	Kalo neuro	Terrestrial	1500-2400			
Blechnaceae							
9	Woodwardia unigemmata (Makino) Nakai	Danthe unyu	Terrestrial	1350			
Dennstaedtiaceae							
10	Dennstaedtia appendiculata (Wall.) J. Smith		Terrestrial	1600			
11	Dennstaedtia scabra (Wall.) Moore		Terrestrial	1600			
12	Sphenomeris chinensis (L.) Maxon		Terrestrial	1550			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITE	GoN
Dryopteridaceae							
13	Arachniodes spectabilis (Ching) Ching		Terrestrial	1300			
14	Dryopteris cochleata (D. Don) C. Chr.		Terrestrial	1600			
15	Dryopteris khasiana Chr.		Terrestrial	1400			
16	Dryopteris sparsa (D. Don) O. Kuntze		Terrestrial	1600 -1800			
17	Olendra neriiformis Cav.		Terrestrial	1400 - 1800			
18	Polystichum lantum D. Don		Terrestrial	1600			
19	Polystichum squarrosum (D. Don) Fee		Terrestrial	1300 - 1800			
Equisetaceae							
20	E. diffusum D. Don	Kukure jhar, Ankhe jhar	Herb	2000			
21	Equisetum debile Roxb.	Thalche jhar, Ankhe jhar	Herb	2000			
Hymenophyllaceae							
22	Crepidomanes latealatum (V. D. Bosch) Copel		Herb	1400			
Lycopodiaceae							
23	Lycopodium cernuum L.	Naagbeli	Creeping herb	1500			
Nephrolepidaceae							
24	Nephrolepis cordifolia (L.) Presl		Terrestrial	1800			
Ophioglossaceae							
25	Botrychium lanuguinosum Wall. ex Hook. & Grev		Terrestrial herb	1500			
26	Ophioglossum petiolatum Hook.	Jibre saag	Terrestrial herb	2000			
27	Ophioglossum reticulatum L.	Jibre saag	Terrestrial herb	2000			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITE	GoN
Polypodiaceae							
28	Arthromeris wallichiana (Spr.) Ching		Terrestrial and epiphytic	1400-1450			
29	Colysis hemionitidea Presl.		Terrestrial	1400			
30	Colysis latiloba (Ching) Ching		Terrestrial	1300-1500			
31	Drynaria mollis Bedd.		Mostly epiphytic	2100			
32	Drynaria propinqua (Wall. ex Mett.) J. Smith		Epiphytic and terrestrial	1500			
33	Lepisorus loriformis (Wall. ex Mett) Ching		Epiphytic and terrestrial	1600			
34	Lepisorus nudus (Hook.) Ching		Epiphytic and terrestrial	1550			
35	Loxogramme involuta (D. Don) Presl.		Epiphytic and terrestrial	1550			
36	Microlepia speluncea (L.) Moore		Terrestrial	1600			
37	Microlepia strigosa (Thunb.) Presl		Terrestrial	1600			
38	Microsorum cuspidatum (D. Don) Tagawa		Epiphytic and terrestrial	1800			
39	Polypodium lachnopus Wall. ex Hook.		Epiphytic and terrestrial	1500			
40	Pyrrosia beddomeana (Gies.) Ching		Epiphytic and terrestrial	1400			
41	Pyrrosia flocculosa (D. Don) Ching		Epiphytic	1550			
42	Pyrrosia mannii (Gies.) Ching		Epiphytic	1500			
43	Pyrrosia mollis (Kuntze) Ching		Epiphytic and terrestrial	1500			
Pteridaceae							
44	Adiantum capillus-veneris L.	Pakhale unyu	Terrestrial herb	1500			
45	Adiantum caudatum L.		Terrestrial herb	1500			

SN	Scientific name	Nepali name	Habit	Altitude	IUCN	CITE	GoN
46	Adiantum edgeworthii Hook.		Terrestrial herb	1500			
47	Antrophyum reticulatum (Forst.) Kaulf.		Epiphytic	1400			
48	Cheilianthes albomarginata C.B. Clarke	Rani syuka	Terrestrial herb	1500			
49	Cheilianthes anceps Blanf.	Rani unyu	Terrestrial herb	1500			
50	Onychium contiguum C. Hope		Terrestrial	1600			
51	Onychium lucidum (D. Don) Spreng.		Terrestrial	1100			
52	Pteris aspericaulis Wall ex. Agardh		Terrestrial	1500			
53	Pteris biureta L.		Terrestrial	1400			
54	Pteris cretica L.		Terrestrial	1550			
55	Pteris geminata Wall.		Terrestrial	1400			
Schizaeaceae							
56	Lygodium japonicum (Thunb.) Sw.		Climbing herb	1300			
Selaginellaceae							
57	Selaginella biformis A. Br. ex Kuhn		Creeping herb				
58	Selaginella chrysocaulos Hook. & Grev.			1500			
Tectariaceae							
59	Tectaria polymorpha (Wall.) Copel.		Terrestrial	1550			
Thelypteridaceae							
60	Thelypteris dentata (Forsk.) St. John.		Terrestrial	1500			
61	Thelypteris molliuscula (Kuhn) K. Iwats.		Terrestrial	1300-1550			
62	Thelypteris xylodes (Kuntze) Ching		Terrestrial	1500			

अनुसूचि ८ : राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ अनुसारका संरक्षित वन्यजन्तुहरु

क्र.सं.	नेपालि नाम	वैज्ञानिक नाम	IUCN रेड लिस्ट	CITES अनुसूचि
संरक्षित स्तनधारी वन्यजन्तु				
१	आसामी बाँदर	*Macaca assamensis*	Near threatened	II
२	सालक	*Manis Crassicaudata*	Endangered	II
३	सालक	*Manis pentadactyla*	Critically Endangered	I
४	हिस्पिड खरायो	*Caprologus hispidus*	Endangered	I
५	सोंस	*Platanista gangetica*	Endangered	I
६	ब्वाँसो	*Canis lupus*	Least concern	I
७	हिमाली खैरो भालु	*Ursus arctos*	Least concern	I
८	हाब्रे	*Ailurus fulgens*	Endangered	I
९	लिङ्कसाङ्क /सिलु	*Prionodon pardicolor*	Least concern	I
१०	चरी बाघ	*Felis bengalensis*	NA	NA
११	लिंक्स	*Felis lynx*	NA	NA
१२	ध्वाँसे चितुवा	*Neofelis nebulosa*	Vulnerable	I
१३	बाघ	*Panthera tigris tigris*	Endangered	I
१४	हिउँ चितुवा	*Uncia uncia*	Vulnerable	I
१५	जङ्गली हात्ती	*Elephas maximus*	Endangered	I
१६	एक सिङ्गे गैंडा	*Rhinoceros unicornis*	Vulnerable	I
१७	पुड्के बँदेल	*Sus salvanius*	Critically Endangered	I
१८	कस्तुरी मृग	*Moschus chrysogaster*	Endangered	I
१९	बाह्रसिंगा	*Cervus duvaucelii*	Vulnerable	I
२०	गौरीगाई	*Bos gaurus*	Vulnerable	I
२१	जङ्गली याक	*Bos mutus*	NA	NA
२२	अर्ना	*Bubalus arnee*	Endangered	III
२३	नायन	*Ovis ammon*	NA	I
२४	चिरु	*Pantholops hodgsoni*	NA	I
२५	कृष्णसार	*Antilope cervicapra*	Least concern	III

क्र.सं.	नेपालि नाम	वैज्ञानिक नाम	IUCN रेड लिस्ट	CITES अनुसूचि
२६	चौका	*Tetracerus quadricornis*	Vulnerable	III
२७	हुँडार	*Hyaena hyaena*	Near threatened	NA
संरक्षित पंक्षी				
१	कालो गरुड	*Ciconia nigra*	Least concern	II
२	सेतो गरुड	*Ciconia ciconia*	Least concern	NA
३	सारस	*Grus antigone*	Vulnerable	II
४	चीर कालिज	*Catreus wallichii*	Vulnerable	I
५	डाँफे	*Lophophorus impejanus*	Least concern	I
६	मोनाल	*Tragopan satyra*	Near threatened	II
७	ठलो खरमुजुर	*Houbaropsis bengalensis*	Critically Endangered	I
८	सानो खरमुजुर	*Sypheotides indica*	Endangered	II
९	राज धनेश	*Buceros bicornis*	NA	I
संरक्षित घस्रने वन्यजन्तु				
१	अजिङ्गर	*Python molurus*	Vulnerable	I
२	घडियाल गोही	*Gavialis gangeticus*	Critically Endangered	I
३	सुन गोहोरो	*Varanus flavescens*	Least concern	I

अनुसूचि ९ : वन नियमावली, २०५० अनुसार प्रतिवन्धित वनस्पतीहरु

क्र.सं.	नेपालि नाम	बैज्ञानीक नाम
	संकलन, उपयोग, विक्री वितरण, ओसारपसार र विदेश निकासीको लागि प्रतिबन्ध लगाईएका जडिबुटीहरुः	
१	पाँच औंले	*Dactylorhiza hatagirea*
२	ओखरको बोक्रा	*Pictorial regia*
३	झ्याउ	*Lichean spp.*
	नेपालभित्र प्रशोधन गरी सारतत्व निकासी गर्न अनुमति पाएको अवस्थामा बाहेक विदेश निकासी गर्न प्रतिबन्ध लगाईएका जडीबुटीहरुः	
१	जटामसी	*Nardostachys grandiflora*
२	सर्पगन्धा	*Rauwolna sepentina*
३	सुगन्धकोकिला	*Cinnamomum glaucescens*
४	सुगन्धवाल	*Valeriana jatamansi*
५	तालिस पत्र	*Abies spectabilis*
६	लोठसल्ला	*Taxus spp.*
७	यार्सागुम्बा	*Cordyceps sinensis*
८	शिलाजित	*Rock Exudat*
	ब्यापारिक प्रयोजनको लागि कटान, ओसारपसार र विदेश निकासी गर्न प्रतिबन्ध लगाईएका रुखहरुः	
१	चाँप	*Michelia champaka, Michelia kisopa*
२	खयर	*Acacia catechu*
३	साल	*Shorea robusta*
४	सिमल	*Bombax ceiba*
५	सतीसाल	*Dalbergia latifolia*
६	विजयसाल	*Pterocarpus marsupium*
७	ओखर	*Juglans regia*

अनुसूची १० : नेपालका मिनि जु अनुगमन प्रतिवेदन २०७६ अनुसार मिनि जुको संक्षिप्त विवरण

क्र.सं.	मिनि जु को नाम	ठेगाना	जि.पि.एस. लोकेशन		स्थापना मिति	क्षेत्रफल हे	वन्यजन्तुको विवरण			
			अक्षांस	देशान्तर			स्तनधारी	पंक्षी	सरिसृप	जम्मा
१	बाँसबारी सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह	धाईजन नगरपालिका वडा नं. ७, ८, ९ र मेचिनगर नगरपालिका वडा नं. ३, झापा	६०७५८०	२९५१६८५	२०७०	१५०	१०	४	१	१५
२	जमुनाबारी सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह, जमुनाखाडी सिमसार तथा पर्यटकीय क्षेत्र	कनकाई नगरपालिका वडा नं. १ र २ झापा	५९०८०४	२९४८३७३	२०६२	४३४.१९	११२	९९	१४	२२५
३	कालिका सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह, कालिका सिमसार पर्यापर्यटन क्षेत्र	मेचिनगर नगरपालिका वडा नं. १२ र १२ धाईजन, झापा	६०६९४८	२९४९८५७	२०७३	१२.५	८	५	६	१९
४	कछुवा उद्दार तथा संरक्षण केन्द्र	अर्जुनधारा नगरपालिका वडा नं. ११ बुडोहोली, झापा	६०१०३३	२९५०७५२	२०६९	४	०	०	३०	३०
५	वेतना सिमसार सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह (उद्दार केन्द्र)	बेलबारी नगरपालिका वडा नं. ४, मोरङ्ग	५४२९५३	२९४८७७९	२०७२	१७४.९१	८१	५	४	९०
६	तालतलैया विकास तथा संरक्षण समिति (पशुपंक्षी व्यवस्थापन तथा उद्दार केन्द्र	इटहरी उप–महानगरपालिका वडा नं. २ र ३ सुनसरी	५२९९६०	२९५३२२३	२०६६	७६.७५	२३	२०	५	४८
७	हरियाली सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह	धरान उप–महानगरपालिका वडा नं. १७, सुनसरी	५२७१६२	२९६४५११	२०६२	१९७.३८	११	२६	६	४३
८	यलम्वर सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह	धरान उप–महानगरपालिका वडा नं. १७, सुनसरी	५२७७१८	२९६४२०१	२०५९	५ कट्ठा	३	४	१	८

क्र.सं.	मिनि जु को नाम	ठेगाना	जि.पि.एस. लोकेशन		स्थापना मिति	क्षेत्रफल हे	वन्यजन्तुको विवरण			
			अक्षांस	देशान्तर			स्तनधारी	पंक्षी	सरिसृप	जम्मा
९	धनुषाधाम जैविक उद्यान, धनुषाधाम संरक्षित वन	धनुषाधाम नगरपालिका वडा नं. ३, धनुषाधाम	४०६०७७	२९६८३२२	२०६९	३६०	०	०	१६	१६
१०	शहित स्मारकरचिडियाखाना	हेटौडा उप–महानगरपालिका वडा नं. ११, मकवानपुर	२६'२६''३३'''	८४'५९''५७'''	२०५१	२०	८७	११	७३	१७१
११	पन्चकन्या सामुदायिक वन, मैनीखोला पर्यापर्यटन क्षेत्र	रत्ननगर नगरपालिका वडा नं. ११, चितवन	२७'३९''२८.६३'''	८३'३९''३२.७३'''	२०५६	१९९	९	२	०	११
१२	ज्ञानेश्वर सामुदायिक वन	भरतपुर महानगरपालिका वडा नं. १६, चितवन	२३९४६०	३०६६०२६	२०५७	२३५	३२	७	३	४२
१३	शंकरनगर प्राणी उद्यान	तिलोत्तमा नगरपालिका वडा नं. १ र २, रुपन्देही	२६'३९'' १०.२०'''	८३'२८'' ५५.६१'''	२०६२	५१.३४	१११	३५	२२	१६८
१४	मणि मुकुन्द सेन उद्यान संरक्षण समिति	वुटवल उप–महानगरपालिका वडा नं. २ रुपन्देही	२७'४२'' २२.०५'''	८३'२७'' २५.१४'''	२०५४	३० विगाहा	११६	६९	५	१९०
१५	पोखरा जुलोजिकल पार्क	पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३०, ३१ र ३२, कास्की	२८'०९''२९'''	८४'०६''२४'''	२०७१	१३४.	३६	१४	२	५२
१६	राप्ती शान्ति उद्यान	तुलसीपुर उप–महानगरपालिका वडा नं. ७, दाङ्ग	२८'०८''४९.७१'''	८२'१९"०२.९०"'	२०५९	१४.५	१८	४	२	२४
१७	महेन्द्र पार्क मिनि जु	नेपालगञ्ज उपमाहानगरपालिकान वडा नं. ८ बाँके	२८'०३''१९.८३'''	८१'३७"२३.२९"'	२०२०	०.६४	५३	८६	०	१३९

अनुसूची ११ : राष्ट्रिय प्राणी उद्यान सूर्यविनायकको राजपत्र

नेपाल राजपत्र

नेपाल सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ६४) काठमाडौ, चैत १६ गते, २०७१ साल (संख्या ४४

भाग ५

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको सूचना

नेपाल सरकार मन्त्रीपरिषद्को मिति २०७१।१०।२९ को निर्णय अनुसार भक्तपुर जिल्लाको गुण्डु, सिपाडोल तथा कटुन्जे गा.वि.स. अन्तर्गत रहेका सामुदायिक वनहरुमध्ये सूर्यबिनायक सामुदायिक वन (४६.२५५ हेक्टर), सेतीदेवी सामुदायिक वन (४४.५०४ हेक्टर), मन्थली सामुदायिक वन (६४.८७४ हेक्टर), गौरादेवी सामुदायिक वन (९.३१६ हेक्टर), बालकुमारी सामुदायिक वन (१४.६७७ हेक्टर), लिखानारायण सामुदायिक वन (४०.०१४ हेक्टर), संजिवनी सामुदायिक वन (१५.०२१ हेक्टर), तथा सरकारद्धारा व्यवस्थित वन क्षेत्रको (१०.५०४ हेक्टर) समेत गरी २४५.१६५ हेक्टर वन क्षेत्रमा राष्ट्रिय प्राणी उद्यान स्थापना गर्ने निर्णय गरेकोले सर्वसाधारणको जानकारीको लागि यो सूचना प्रकाशन गरिएको छ।

आज्ञाले,

शरद चन्द्र पौडेल

नेपाल सरकारको सचिव

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

राष्ट्रिय प्राणी उद्यान

सूर्यविनायक, भक्तपुर